

בעזהש"ת | גליון נ"ח | אלול תשפ"ג

מבט התחלה

בטאון
חסידי
ברסקוב
שעי"י
מורשת
הנחל

עבודת ימי אלול

תוכן משאו המאלף של
רה"ח ר' נתן ליברמנט שליט"א
בכנס הכנה רבתי - ר"ח אלול תשפ"ג

// "טעם זקנים" עמ' ל

א דיבור

דבר מורשת הנחל

תוך הנחל

תוכן הגליון

עודנו

נתונים תחת הרושם הכביר של "כנס הכנה דרבה" בו נאספו כמה מאות אברכים מרחבי ארה"ק, לכונן את הלב ואת הנפש לקראת חודש אלול והר"ה של רביה"ק, שבודאי עורר בתוככי כל אחד נימות חביונות של "אלול" במובן ה'ברסלבאי' הנעלה והמרומם...

אלול בעולם הישיבות - הינו שם נרדף לפחד, חרדה ופלצות, כמו שהזכיר הרה"ח ר' נתן ליברמנט שליט"א במשאו המאלף, אודות האוירה בהיכלי הישיבות בימינו, שהיו חוזרים הלוך וחוזר על דברי השערי תשובה לרבינו יונה "הרי המחותרת חתורה לפניך"... ועל החרדה הגדולה שהיה אוחו בכל אחד נוכח ימי הדין הקרבים.

אך אנו, חסידי ברסלב, שלמדנו מרביה"ק שיש לשלב "דאווענען און לערנען און דאווענען" למודים אנו לשלב את הפחד והרעדה יחד עם השמחה וההתחזקות, על הרצונות והכיסופים לאבינו מלכנו המצפה שנשוב אליו בלבב שלם ויטיב לנו החתימה לשנה טובה ומבורכת.

בגיליון שלפניכם עוברים בין המאמרים כחוט השני, דיבורי התעוררות לתשובה ותיקון המעשים, יחד עם נקודות להתחזקות והתחדשות לקראת השנה החדשה הבאה עלינו לטובה.

בטוחים אנו, קוראים יקרים, כי תקבלו מלא חופניים תועלת, לדעת לנצל את ימי הרחמים והסליחות שאנו נמצאים בעיצומם, ולהתכונן לקראת יום הכסא - יום הכתרת המלך, מלכו של עולם, יחד עם בני הקיבוץ הק' בעיר עוז לנו אומן יצ"ו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים, בדרכי ועצות רביה"ק לטוב לנו כל הימים.

חודש
נחדשו

ב

המנין
שלכם

ג

הספר
שלי

ו

הכנשן

י

לאסוקי
שמעתתא

יב

נקודת
החבר

יג

עלים
לתרופה

יד

לקדושים
אשר בארץ

טו

מבית
הגגזים

כז

אין
פאבריק

כז

על
הפרק

לד

מן
הבאר

לו

להנחיל
מורשה

לה

בזכותכם!

התנופה והפעילות העניפה הולנת וגוברת

שותפים יקרים

אני לדודי ודודי לי

אלול...

עיצומם של ימי תשובה לפנינו, חודש שלם, עד לשיאו בראש השנה ויום הכיפורים.

ימי תשובה, כשם כן הם: יש לעשות תשובה. בפשטות, בפשיטות: להתחרט על עוונותינו ופשעינו, לשוב אל ה', לחלות פניו, להתחנן לו שירחמנו וירבה לסלוח.

פשוט וברור: שובה ישראל עד ה' אלקיך. מה לא ברור?

אנחנו עומדים, מתעוררים, מתחרטים, מוסיפים בתפילה ובלימוד, נרתעים, מתרגשים ונרגשים מקולו של שופר בבוקרו של כל יום, והוא אכן מזכיר לנו: שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. ואנו אכן רוצים לחזור, כמהים, מייחלים, רוצים לחזור, לשוב, להיות צדיקים ממש...

עד שאנחנו נזכרים שגם בשנה שעברה רצינו, וגם לפני שנתיים, ושלש וארבע... ומה יצא? נכון, ליבנו רגש מקול שופר, עינינו דמעה בסליחות ונפשינו כספה ורצתה. אבל מה יצא מזה? הנה חלפו ותמו הימים, ושבנו לסורינו.

לא, איננו "בעלי עבירה", אנו משתדלים לברוח מעבירה ומנדנדו של איסור; מתאמצים לשמור את העיניים, איננו "פושעים", לפחות לא במזיד...

אבל, רבוננו דעלמא כולא! איפה אנחנו ואיפה התשובה?! עד כמה אנו רחוקים, מרחק מזרח ממערב, מלעשות באמת רצונך, מלהיות באמת בדקים בך, ואיפה מצויה מחשבתנו, והיכן הרצון האמיתי, והנה הנה נשברת השוקת מול עינינו, ומה, שוב כקוף המחקה נזעק ונצעק שאנו רוצים לשוב בתשובה ולהתקרב אליך, ואך יעברו ימי הדין ונשוב לסורינו?

והשבר גדול, והרצון קטן, ואת מי אנחנו מרמים? ואולי באמת איננו רוצים לשוב ורק מן השפה ולחוץ כל התפילות ומן העין ולחוץ כל הדמעות?

*

לְעֵבֶר עָלֶיךָ, וְהִרְבָּה נִפְלוּ עַל־יְדֵיֶיךָ וְאָבְדוּ אֶת עוֹלָמְךָ, רַחֲמָנָא לְצַלְךָ, רַחֲמָנָא לְשַׁבְּרְךָ

ואף גם זאת הוא חלק מ"מה שיעבור" ש"אי אפשר לבאר ולפרש כלל". כי אף גם זאת עצת היצר ואף גם זאת עיקר עניינו של הסטרא אחרא: הוא מנסה לשכנע אותנו להאמין שאיננו רוצים באמת, ולא להאמין שאנו יכולים באמת.

וכנגדו עומד הצדיק, "בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא כְּלוּל מִכָּל יִשְׂרָאֵל, וְעוֹמֵד בֵּין שְׁמַד לְרִצּוֹן - לְהַעֲלוֹת הַנְּפִשׁוֹת מֵרַע לְטוֹב, מִשְׁמַד לְרִצּוֹן ... כִּי עֵקֶר הַכַּחַשׁ לְהַנְּצִל בְּכָל עֵת מִמֶּה שֶׁצָּרִיךְ לְהַנְּצִל - הוּא רַק עַל־יְדֵי הַצָּדִיק בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁעוֹמֵד בֵּין שְׁמַד לְרִצּוֹן"

"כִּי זֶה עֵקֶר דְּרָךְ הַתְּשׁוּבָה שֶׁמְקַבְּלִין מִהַצָּדִיק הַגָּדוֹל הָאֲמִתִּי בְּעֵת פְּשִׁיטוֹתוֹ, שֶׁאֵז מִמְשִׁיךְ בְּחִינַת הָאוֹצֵר מִתְּנַת חָנֻם, וְאֵז מְאִיר בְּיִשְׂרָאֵל דְּרָכָיו הָאֲמִתִּיִּים לְהַתְּנַהֵג רַק בְּתַמִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת בְּאֵמֶת וּבְאֲמוּנָה שֶׁלְמָה בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת כָּלֵל, וּלְבַקֵּשׁ תְּמִיד מֵהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ רַק מִתְּנַת חָנֻם. וְגַם מִתְּנַת חָנֻם אֵין אֵנו רְאוּיִים לְקַבֵּל, רַק הַכֵּל בְּכַח וְזִכּוֹת הַצָּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים"

וזאת נשים אל ליבנו, על כן נוכל: פן ושמא דומים אנו השנה כלפני שנה, כלפני שנתיים. ואף גם זאת יתכן: שחלילה וחס ניפול שוב. אולם לעולם לא נתייאש מלרצות, ולעולם לא נתייאש מלצעוק, ולעולם לא נתייאש מלבקש ולהתחנן - לשוב לכור מחצבתנו, לעבוד את ה' כל הימים.

"עֵקֶר הַנְּפִילָה-בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם, שֶׁכִּבְּר הַתְּחִילוֹ כְּמָה פְּעָמִים וּנְפְלוּ וְכוּ, עֵקֶר נְפִילָתָם הוּא מִחֲמַת שְׂרָאוֹ שֶׁכִּבְּר הַתְּחִילוֹ כְּמָה פְּעָמִים וּנְפְלוּ, עַל־כֵּן רוֹצֵה הַבֶּעַל דְּבַר לְהִסִּיתָם - לְיִאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ, חָס וְשָׁלוֹם, עַל־כֵּן צָרִיכִין לִיָּדָה בְּדָרָךְ הַנִּלְל לְהַתְּחִיל מִחֲדָשׁ בְּאִזְוָה בְּחִינָה שֶׁהוּא, וְיִשְׁכַּח מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי כָּל מַה שֶׁעָבַר עָלָיו ... כִּי עֵתָה צָרִיךְ לְהַתְּחִיל מִחֲדָשׁ לְגַמְרֵי, וְכֵן לְעוֹלָם ... שֶׁאֵז יִתְחִיל וְיִגְמַר בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוֹ וְכַ"ל."

כל זה היה נכון, אילו כל זה היה אמת. אלא שהאמת הפשוטה היא, שמחשבות הצדקות האלה, "זעקת האמת" הזו, אינה אלא כלי נוסף בארסנל הנשק של היצר הרע ועוזריו ומסייעיו, להותירנו הרחק מבורא עולם ומתשובה אמיתית.

"עֵקֶר הַעֲבוּדָה שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשִׁי הַשָּׁנָה יוֹם כְּפוּר וְכָל עֶשְׂרֵת יְמֵי תְשׁוּבָה הוּא בְּפְשִׁיטוֹת וּבְתַמִּימוֹת גְּמוּר בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת כָּלֵל, כִּי אֵז הַכֵּל שֶׁבִין אֶל הָאֵמֶת וּמִתְפַּלְלִין וְצוֹעֲקִין לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ מֵעַמֵּק הַלֵּב בְּפְשִׁיטוֹת וּבְתַמִּימוֹת בְּלִי חֲכָמוֹת כָּלֵל, וּמְבַקְּשִׁים רַק מִתְּנַת חָנֻם."

וכי מה הם חכמות? ומהם פשיטות ותמימות? אכן, יתכן שגם בשנה שעברה ביקשתי ובכיתי, ואחרי ימים שבתי לכסלי, ועל דא וודאי קא בכינא.

אבל אני עדיין מתעקש לאחוז באותו מקום. ואותו רצון שהיה לי שנה שעברה, ולפני שנתיים ושלש, לא עזב אותי ולא עזבתי אותו. וגם אם יקום עלי היצר אלף פעמים לומר "חה! כבר ראיתך בשנה שעברה!" לא אובה אליו ולא אשמע לו.

כי אך ורק זאת אני יודע, ש"כֵּן צָרִיךְ כָּל אָחָד לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ בְּחִינַת הַפְּשִׁיטוֹת שֶׁל הַצָּדִיק, וְיִסְלַק בְּכָל פְּעַם דַּעְתּוֹ וְשִׁכְלוֹ וְיַעֲשֶׂה עֲצָמוֹ כְּאִינוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל, וְהַעֲקָר שִׁיתְחִיל בְּכָל פְּעַם מִחֲדָשׁ."

הכלל הבסיסי ביותר בעבודת ה', כבר לימדנו רביה"ק, הוא שכל אדם בהכרח יפול, ואם חפץ הוא בחיים - יקום, ויפול ויקום שוב, וזאת עליו לזכור תמיד: ש"עֵקֶר הַעֲצָה ... צָרִיךְ שֶׁלֹּא לְיִאֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ כָּלֵל, רַק לְצַעֵק בְּכָל פְּעַם לְהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא"

"וְזוֹהוּ דְרָךְ וְעֲצָה טוֹבָה לְכָל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם הַרוֹצֵה לְכַנֵּס בְּעַבּוּדַת ה', שֶׁבְּהַכְרַח שִׁיעֵבֶר עָלָיו מַה שִׁיעֵבֶר, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְבַאֵר וּלְפַרֵשׁ כָּלֵל, לֹא בְּכַתֵּב וְלֹא בְּעַל פֶּה, וְכַמָּה וְכַמָּה עֲלִיּוֹת וְיִרְדוֹת וּנְפִילוֹת וְהַשְׁלָכוֹת וְכוּ צָרִיכִין

המנין שלכם – פרק ט"ז השטיבל דחסידי ברסלב בתל אביב

עת נסעו כולם להתקבץ בירושלים, ואף בשנים תרצ"ו - צ"ח, שנות המרד הערבי, לא ויתרו אנ"ש מלנסוע בקיבוץ. הרה"ח ר' אפרימל מתייחס לכך במכתב חיזוק שכתב לר' הלל מיכאליץ: "תשמח בזה שזכית להיות בקיבוץ ר"ה העבר". רק בראש השנה תרצ"ט, עת היתה זו סכנת נפשות לנסוע, נותרו כולם בתל אביב עם הבעל תפלה ר' דוד שטעפער ואותה שנה התאספו יחד לתפילות ראש השנה בשטיבל.

להשלמת הענין נביא קטע ממכתב ששלח ר' אפרימל לאחד מאנ"ש מתל אביב שקבע מקומו בשטיבל: "חן חן לך על דבר טוב שזכית לקבוע מקום תפילתך עם חסידי ברסלב, והוא מה שאמרו חז"ל משל לנכנס לחנותו של בשם וכו', י"ל כי בושם היא רמז ליראת ה', כדכתיב והריחו ביראת ה', וידוע דברי רבינו ז"ל שהוא אוצר של יראת שמים, והנה שמעתי אומרים בשם ידידינו ר' יצחק ברייטער מווארשא שאמר על המתקרים לחסידי ברסלב ובאים לביהכ"ס, כי זה מה שאמרו חז"ל על תיבת נח כי מי שהתיבה קלטתו נשאר בה, ויפה דיבר. כי באמת אנו רואין כי יש אשר נתעוררו ובאים לביהכ"ס דברסלב ורואין דבר שאין נוה להם ונדמה להם לדבר זר, ועי"ז הם מתרחקים משם ח"ו, ואלו שזוכים באמת ממתנת חנים ודנים הכל לכף זכות וזוכין למה שזוכין להתקרב לרבינו הצדיק האמת הננמ"ח". (עונג שבת שח)

האש שלי תוקד

במהלך השנים, התחילו אנ"ש את לעזוב את העיר, אלו לירושלים ואלו לבני ברק, אחרים נסתלקו לבית עולמם, והמנין החל להצטמק.

ברם זכור אותו האיש לטוב, ור' צבי שכטר שמו, שהתמסר לבית המדרש בכל עת, ושמר בכל זמן על המנין במקום ואף על מנהגי אנ"ש, עד שנותיו האחרונות,

ר' זאב ליברמנש לסעודה שלישית, שם התעלו יחד בעבודת ה'. רוב בני החבורה עמלו לפרנסתם משך כל ימות השבוע, אך קבעו עיתים לתורה ולעבודה.

בחול המועד סוכות ארגנו סעודת הילולא כאשר אף אנ"ש מבני ברק היו מגיעים לתל אביב להשתתף בסעודה!

ייסוד בית הכנסת ברסלב בתל אביב

אט אט התקבצו בעיר חסידי ברסלב נוספים, ביניהם ר' אפרימל קרקובסקי מפשדבורז, ר' אלחנן ספקטור ור' אלימלך יזרלביץ, שעלו ארצה מפולין ור' דוד שטעפער ששימש כבעל תפילה בקיבוץ בירושלים, עד כי בשלהי שנות התר"צ נוסד ביהמ"ד ע"ש רביה"ק ברחוב יצחק אלחנן מול מגדל שלום מאיר השוכן סמוך לרחוב אלנבי.

כמנהגם של חסידי ברסלב בכל מקום נהגו גם כאן לעבוד את ה' ולהתוועד יחדיו, כאשר ר' אפרימל, שהתגורר בשכונת מכבי, היה עושה בכל פעם את הדרך לבית הכנסת להתוועד עם אנ"ש. ר' נתן ליברמנש סיפר שאמו היתה מתארת את ריקודו של ר' אפרימל: נמוך קומה ובריבודו קפץ עד הגג... ר' אפרימל התבטא גם: 'מה יש לי לחפש בארבע כנפות הארץ, חוץ מלשבת עם אנ"ש בסעודה שלישית!'

כמו"כ התקיימו שיעורים שבועיים בתורת רביז"ל לכל דורש ומבקש, כפי שהתפרסם בשעתו בכתבי העת.

בפורים היה ר' הלל מיכאליץ מארגן הסעודה לכל אנ"ש בביתו, ובכלל, ניצלו אנ"ש כל הזדמנות על מנת להתקבץ ולהתוועד יחדיו.

היום היחיד בו לא היה מנין בבית מדרשינו בתל אביב היה בראש השנה,

תל אביב דהיום, מרכז החולין. דומה הדבר כי רק בשנים האחרונות פורחת הרוחנית שבעיר, ורק מזה זמן לא רב שנפתחו שם בתי כנסת ע"ש רביה"ק, ואף קהילה מבוססת ותוססת הוקמה בעיר.

אולם למעשה, לא כך הדבר, ואם נחזור אל העבר, נגלה עיר שוקקת חיים רוחניים, מלאה ביראים וחסידיים ורצופה חצרות אדמו"רים, שהיתה אף חלק לא שולי בהתפתחות חסידי ברסלב בארץ הקודש.

אמנם, אין בידינו תיעודים רבים על תקופה זו, אך מהמעט שהשתמר ומהמעט הידוע, ננסה לבנות תמונה שתלמד על הכלל.

בשלהי שנות התר"פ, החלה להתקבץ בתל אביב חבורה מאנשי שלומינו, ביניהם ר' אברהם משה כפרי שהתקרב בפולין ועלה ארצה, ר' זאב ליברמנש, ר' פנחס ויזנפלד נכדו של ר' משה ברסלבר ור' יעקב ויטלי מאנ"ש, שניהל חנות צילום בעיר. יחד, נהגו בני החבורה להתקבץ ולהתוועד, לעסוק יחד בעבודת ה' ובשיחת חברים, ולעתים אף התקבצו יחד לסעודה שלישית בבית ר' פנחס.

ההתחלה: סעודה שלישית בצוותא

אט אט, עם עלייתם של חסידי נוספים, גדל מספר בני החבורה, כאשר ביניהם ניתן למנות את ר' הלל מיכאליץ תלמידו של ר' אפרימל (שאליו נכתבו רוב המכתבים בעונג שבת), ר' יצחק אהרן גולדפרב מאנ"ש דלובלין, ור' בניציון גרינפלד שעלה אף הוא מפולין, ועוד...

אולם, אותו זמן טרם היה בית כנסת מיוחד לאנ"ש, שעל כן, נהגו אנ"ש דתל אביב להתפלל יחד בביהכ"ס הגר"א שברחוב הירקון, ואח"כ פנו יחדיו לבית

שעור בספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל

שעורים בספרי מוהר"ן מבר-
סלב זצ"ל יתקיימו בקביעות בכל
יום ג' בערב, בשעה 7.30, בביה"ח
של חסידי ברסלב, ברחוב ר'
יצחק אלחנן 27, פנת לחוב השחר.
כן יתקיימו שעורים בשבתות,
מדי פעם בפעם.
בש"ק פ' „אחרי מות־קדושים“.
בשעה 10 לפה"צ, ובשעה 7 בערב
— יתקיימו שיעורים.

לשמור על השטיבל עד
שנותיו האחרונות.

ר' צבי ב"ר יעקב
שכטר לא זכה לזש"ק
ונפטר בשיבה טובה
בשבת חנוכה תשמ"ה.

בשולי היריעה יש
לציין שבתל אביב עמדה
גם ישיבה של ברסלב,
עליה סיפר ר' אלתר
הורביץ מלומדי הישיבה,
אך אין בידנו על כך שום
מידע נוסף, ואם לאי
מי מקוראינו יש מידע
בענין, נשמח לקבלו.

כאשר אף בשנים האחרונות כשכבר לא
היו חסידי ברסלב בין המתפללים בשטיבל
בתל אביב, עדיין יצאו בריקוד כל יום אחר
התפילה. ר' צבי מסר שיעורים בספרי
רבינו בין מנחה למעריב, ואף ערך מדי שנה
סעודה ביום הילולת רבינו ז"ל.

ר' צבי נולד בהונגריה ולמד בישיבת
שאפראן. הוא עלה לארה"ק בתור בחור
ועסק הרבה בצדקה וחסד, הוא התפלל
בשטיבל בקביעות, השכים קום כל יום דאג
לשתיה חמה ולמיני מזונות לבאים, ואף
לארוחת בוקר מדי יום...

אחינו מספר שהמקובל ר' אברהם פיש
שהתגורר לא הרחק משם שאלו: 'מדוע
דודך לא מגיע למנין שלי, הרי גם כך קשה
להשיג מנין בתל אביב?' האחין הלך לשאול
את ר' צבי, שהשיב לו: 'בתל אביב צריך
לראות להרבות במניינים...' וכך אכן זכה

ביאור פנימיות הכלל התשיעי ע"פ התורה הזמנית (המשך)

הכיתה של אפויס בליבן מחפשים בכל תורה את הצדיק בעצמו

ויש לבאר מהו 'הצדיק בעצמו' ע"פ מה שאמר רביה"ק שיש אצלי שלושה כיתות. א. המחפשים שיריים ב. הבאים לשמוע תורות ג. אפויס בליבו. ואני רוצה - אמר רביה"ק - שתהיו מכת אפויס בליבו.

וידוע אצל אנ"ש שהכת הראשונה המחפשים שיריים הם אלו המבקשים תיקונים וסגולות מרביה"ק (ראה שיש"ק ו' שעז) או עצות לבד לעבודת ה' (ראה קונטרס התקשרות לצדיק מר"ש הורביץ), וכת זו היא פחותה מהכת שרוצים לשמוע השגות ותורות מרביה"ק, ולכאורה מדוע המחפשים תיקונים אצל רביה"ק ייחשב למעלה פחותה מזה שרק רוצה להחכים את עצמו בלשמוע תורות גדולות ונשגבות, הלא כל התכלית זה למצוא עצות בעבודת ה', אלא מבואר בשיש"ק שיחה מרלוי" זצ"ל שהחילוק בין הכיתה השלישית והעליונה של אפויס בליבו אל הכיתות הראשונות הוא "שהחילוק בין כתה זו משני כתות הראשונות, הוא בזה שכתות הראשונות נוטלים הם מרבנו וכתה זו האפוייה בלב רבנו היא כתה כזו הנותנת לרבינו".

זאת אומרת שהכיתות הראשונות נוטלים ולא נותנים, ולכן לפי"ז יבואר שזה שבא לשמוע תורתו מרביה"ק הוא 'נותן' יותר מזה שבא 'לקבל' תיקונים וסגולות, כלומר מי שרוצה רק לקבל תיקונים וסגולות ועצות לעבודת ה' אצלו, אצלו מצטייר האור של רביה"ק רק בכדי לעזור ולסייע לעבודתו, ואצלם יש עבודת ה' פרטי שלהם ויש עבודת ה' של הצדיק ואין קשר ביניהם, ולכן כל התקשרותם הוא רק לקבל

הצדיק בעצמו

ידועים דברי מוהרנ"ת שכתב בליקו"ה (הלכות שלוחין ה) אודות החיוב לחפש את הצדיק "וצריכין לחפשו ולבקשו יותר ויותר לסלסל ולחפש בתורתו הקדושה ולילך בדרכיו ואורחותיו הקדושים, ולבקש ולהתחנן הרבה לפני ה' יתברך עד שיוריד דמעות הרבה עד שישפך לבו כמים לפני ה' עד שיזכה למצא ולהשיג פנימיות כונת תורתו הקדושה שזהו בחינת הצדיק בעצמו, כי עיקר הצדיק הוא תורתו הקדושה ששם גנוז רוח הקודש שלו".

הרי לנו שצריך לחפשו לבקש את הצדיק ע"י א. שמסלסל ומחפשו בתורתו הקדושה ב. ולילך בדרכיו ואורחותיו הקדושים ג. לבקש להתחנן הרבה לפני ה' יתברך עד שיוריד דמעות וכו' עד שישפוך כמים וכו' עד שיזכה למצוא ולהשיג פנימיות כונת תורתו הקדושה שזהו בחינת הצדיק בעצמו.

נמצא שהצדיק בעצמו נמצא בתורתו הקדושה, והוא מה שמובא בליקו"מ (קצב) ש'בדיבור אמת של הצדיק נמצא פניו שכלו ונשמתו'.

והנה על דברי מוהרנ"ת אלו כבר נתבאר ביאורים רבים ואכמ"ל, ועתה נעמוד על נקודה אחת מהו הכוונה 'הצדיק בעצמו, ומדוע זוהי פנימיות כוונת תורתו הקדושה? [וזה יוסיף ביאור ונופך על מה שכתבנו במאמר הקודם שכל הליקו"מ בא לגלות גדולת הצדיק וכל תורה ותורה מגלה סדר עבודתו של הצדיק, ועי"ז אנו מקבלים דרך בעבודת ה' ולא רק שמקבלים בדרך סיוע בלבד אלא עובדים ביחד עם הצדיק ועובדים את ה' יתברך כמו שהצדיק עובד את ה'].

קיצור מהמאמר הקודם: כלל התשיעי מגלה ומבאר שכל פעם שמובא בליקו"מ המושג 'צדיק' הכוונה הוא לכל החמשת יחידי הדורות ובעיקר על משה משיח שאנו מחכים אליו, ולפי"ז ביארנו א. שהפנימיות של הכלל התשיעי הוא לא רק איפה שכתוב התיבה 'צדיק' הכוונה לרביה"ק, אלא בעצם כל התורה הוא גילוי של עבודת הצדיק ומעלתו, וזה מתבאר בכל תורה באר היטיב בביאור הליקוטים שמרחיב הדיבור היאך כל התורה סובבת בעיקר על הצדיק [וראה זאת בהרחבה גדולה בביאור הליקוטים על תורה רפ"ב].

עוד ביארנו שהליקו"מ הוא לא ספר שמגלה רק דרכים ועצות בעבודת השם, אלא הוא מגלה בעיקר את עבודת הצדיק - היאך הוא עובד את ה' והיאך הוא מתקן את העולם, כדי שאנחנו נלך בדרכי עבודת הצדיק, ולכן צריך לראות כל מדרגה ומדרגה היאך הצדיק עובד את ה' ומתוך זה אנו יודעים דרך בעבודת ה' [וזה מתבאר בכל תורה ותורה באופן אחר].

כן התבאר שהתקשרות לצדיק אינו רק לקבל ממנו כוח לעבוד את ה', אלא פירוש המילה התקשרות הוא שעובדים את ה' 'ביחד' איתו וכמו תפילה בציבור שמתפללים 'ביחד' עם החזן (ביאה"ל תורה י), ולפי"ז ניתן לומר שיש ב' סוגי התקשרות לצדיק, מקיף ופנימי. בדרך מקיף התקשרות הוא 'בכוחו' שהוא התקשרות רק כדי לעזור ולסייע אותינו בעבודתינו, ובדרך פנימי התקשרות הוא לילך 'בדרכיו', כלומר לעבוד את ה' כמו שהוא עבד את ה', וזה מתגלה בכל תורה ותורה בליקו"מ בענין אחר, ובתורה רפ"ב הוא כמו שהוא דן את כל העולם לכף זכות כן צריכים אנו לילך בדרכיו ולדון את עצמינו ואת אחרים לכף זכות.

כוח מרבינו הקודש להצלחת עבודתם, ואכן זה מעלה גדולה מאשר שאר עולם שלא באים לקבל את הסייע הגדול, אך הכיתה השלישית אפואם בליבו לא חפצים כלל בעבודתם אלא רוצים ליכלל באורו של רביה"ק, [והתכללות באור הצדיק יש בו ב' בחי' וכדלהלן] ולכן הם חותרים ומחפשים בכל תורה ותורה מהו עבודת ה' של הצדיק, היאך הצדיק עובד את ה', ועי"ז הם עובדים את ה' ביחד איתו, ולכן הכת ה' שמחפש לשמוע את התורות של רביה"ק אצלו כבר מתחיל להאיר בו הבחי' של לרצות את אור של רביה"ק יותר מכת הא' שרוצה רק לקבל תיקונים ועצות, כלומר הוא כבר רוצה את האור של הצדיק ולא מחפש רק הצלחתו בעבודת ה', ולכן נחשב יותר הכת שרוצים לשמוע תורות יותר מזה שרוצה לבקש תיקונים.

וזהו 'למצוא את הצדיק בעצמו' היינו שבכל תורה ותורה בליקו"מ מונח שכלו ונשמתו של הצדיק, אך זה מוסתר וטמון באלפים לבושים, ולכן צריך לחפש ולמצוא את הצדיק המונח בתוך תורתו, שהוא התגלותו מה הוא עושה ומה הוא פועל, כלומר: שניתן ללמוד תורה בליקו"מ רק כדי שזה יסייע אותינו בהצלחת עבודתינו והוא כמו כת א' והב', אך המחפשים את 'הצדיק' בתורתו הם רוצים לדעת מה רביה"ק פועל בתורתו ומהו הוא עושה, ולכן הגם שיש שם תיקונים וסגולות ועצות יקרות לעבודת ה' אבל הם מחפשים את העיקר שהוא לדעת את פעולתו ודרכי עבודתו של רביה"ק, ולא רק מה שעוזר ומסייע לנו בעבודתו.

בכל תורה ותורה בליקו"מ מתגלה רביה"ק בלבוש חדש – ובכך מתחדש התקשרות אליו

כל תורה ותורה בליקו"מ נותן ראייה והסתכלות אחרת על כל העולם, ובעיקר

הוא נותן גילוי חדש בהתקשרות לרביה"ק, כי כל תורה הוא גילוי חדש בדרכי עבודתו של הצדיק, לכן מי שאפוי בליבו של הצדיק ואהבתו לרביה"ק הוא כרשפי אש מחפש בכל תורה ותורה לראות איזה אור וגון ברביה"ק מתגלה בתורה זו, ולמשל כשלומד תורה רפ"ב הוא רוצה לדעת מה הצדיק פועל בתורת אזמרה, ובכך מגלה שהצדיק הוא החזן הרואה וכו', ובזה מתחדש התקשרותו ומעתה כל האור של רביה"ק מצטייר אצלו באור חדש שלא קיים בתורות אחרות, כי אם בתורות אחרות הוא היה 'הבעל השדה' או החכם והרב, עתה בתורה רפ"ב הוא החזן הרואה את נקודות טובות' ובכך מתחדש התקשרותו לאין ערוך, וכמובן שזה לא רק שינוי במילים גרידא אלא הוא הסתכלות אחרת על הצדיק, וכשמוצאים את הצדיק בתוך תורתו אז יודעים מה הם דרכי עבודתו, והאיך הוא עובד את ה', ועי"ז אנו רוצים ליכלל בו כלומר להיכלל בדרכי עבודתו, ולכן זה מוכרח בכל תורה ותורה לדעת מה הצדיק פועל והאיך הוא מתקן את כל העולם.

וכפי שרואים בתורה רפב, שבתחילה כשלומדים את התורה נראה שיש מעלה גדולה ללמד זכות על אחרים וכן ללמד זכות על עצמו, ואח"כ מובא הענין שהצדיק בונה משכנות הרועים וכו', ובלימוד בדרך זו נראה שהוא רק עצה וסגולה האיך נזכה להתעלות בעבודת ה' ונזכה לשמחה ולתשובה, ולעלות את כל העולם לתשובה, אבל בביאור הליקוטים מבאר את כל התורה כפי הכלל התשיעי, שבעצם כל התורה הוא שייך לצדיק, והיינו ש'רק' הצדיק הוא זכה באמת להסתכל בטוב שלו בעצמו ועי"ז

זכה לניגונים ולתפילה ולכן 'רק' הוא החזן הרואה באחרים נקודות טובות עיין שם מאוד, ואחרי שידועים היטיב את גדולת הצדיק כמה הוא רמה מעלתו, עי"ז אנו מתקשרים אליו ובכוחו אנו הולכים בדרכיו גם לדון את עצמינו ואת אחרים לכף זכות.

וכשלא עומדים על המכוון של כלל התשיעי, נראה שכאילו בביאור הליקוטים בא להפקיע אותנו מעבודותינו ולומר שהכל שייך לצדיק ואנו לא שייכים לזה, וכאילו יש ענין

מי שאפוי בליבו של הצדיק ואהבתו לרביה"ק הוא כרשפי אש מחפש בכל תורה ותורה לראות איזה אור וגון ברביה"ק מתגלה בתורה זו, ולמשל כשלומד תורה רפ"ב הוא רוצה לדעת מה הצדיק פועל בתורת אזמרה, ובכך מגלה שהצדיק הוא החזן הרואה וכו', ובזה מתחדש התקשרותו

להרבות בגדולת הצדיק בלי שום טעם וסיבה, או שהוא סתם גאווה של חסידים הרוצים להרבות כבוד רבם בחינם ח"ו, וכל זה מגיע כי חושבים שלהרבות גדולת הצדיק הוא מטרה בפני עצמה, אבל באמת המכוון של כלל תשיעי הוא להיפך להביא אותינו לידי עבודת ה' בדרגה מופלאה לדרגה של צדיקים, אך מקודם לדעת קודם מהו עבודתו של הצדיק ואת גדלותו ופעלו, עי"ז אנו מצטרפים אליו גם לעבודת את ה' כפי שגילה.

ולכן לילך עם אזמרה בלי הצדיק זה לא רק שמפסידים את הכוח של הצדיק, אלא לא הולכים בכלל עם כל התיקון העולם שהצדיק עושה עם אזמרה, כי כמה שידון את עצמו ואחרים לכף זכות לא יעלה בידו להחזיר את העולם לתשובה כמעט, אבל אם חתר בתורה ויודע שבעצם הצדיק הוא זה שדן את אחרים לכף זכות באמת ובשלימות [כי הוא זכה בעצמו לגלות את הטוב וכו'] ובכך מצטרף אליו לדון את אחרים לכף זכות, הוא ענין אחר לגמרי והוא כמו מי שמתפלל ביחידות שהתפילה שלו רחוק ממזרח ממערב ממי שמתפלל ביחד עם הצדיק. ולכן אמר רביה"ק שהפחות באנשי אני מוליך אותו

דהיינו שמתפלל ביחד עם הצדיק ומקיים את העצות ביחד איתו ועי"ז יכול לזכות לאור בעצמו, שהוא הליכה עימו בדרכיו.

יש חיפוש אחרי דרכי הצדיק ויש חיפוש אחרי האור של הצדיק

ועל דרך זו ניתן לומר שכמו שיש ג' כיתות א. המחפשים שירים. ג. השומעים את התורות. ג. והאפויים בליבו, כן יש בכת האפויים בליבו גם ג' כיתות (כי כל בחי' כלול מכל הבחינות), שהכת הראשונה שמקיימים את עצות שגילה רביה"ק, שזה כל התכלית מה שגילה רביה"ק בכל תורה ותורה שיהיה 'לעובדא ולמעשה', אך אינו מקיימים את העצות רק כדי להצליח בעבודת ה', אלא הם מקיימים את העצות בגלל שחפצים להיכלל בקדושה הנוראה של רביה"ק, והתקשרות אליו יש בזה ב' בחינות א' 'בכוחו', והב' 'בדרכיו' דהיינו שמקיימים את העצות ביחד איתו, ולכן בכל עצה ועצה הם יודעים שרביה"ק בעצמו קיים זאת ועי"ז מקיימים את העצות ביחד איתו, [וכמו תפילה בציבור שמתפללים ביחד איתו], אך הכיתה השלישית [שבתוך הכיתה השלישית], הם רוצים את אור בעצמו שהוא למעלה מהדרכים והעצות, וכמו לענין אור השבת, קודש שיש מעשה גוף המצווה של שבת, ויש את האור של קדושת שבת בעצמו, ובתוך האור הזה יש ב' בחינות יש האור בעצמו שהוא תוקף הכיסופין והדביקות המתגלה בכל שבת קודש לעם ישראל [שהוא כמו דרכי עבודת ה' של הצדיק], אך יש את האור שהוא למעלה מכל זה שאין לזה אותיות כלל, בבחי' הלבן שהוא למעלה מאותיות.

שלימות התקשרות הוא רק משולב בעבודה למעשה

ופשוט ומובן שהחפץ ומשתוקק לקבל את האור של רביה"ק, ולא מקיים את העצות כלל, [או שהוא בז למי שמרבה

ולכן בכל תורה ותורה בליקו"מ צריך לראות מה הצדיק פועל ועושה, אך האמת שיש התקשרות יותר פנימית מזה שביארנו, והוא להכלל באור של הצדיק בעצמו, ולא רק לילך 'עימו' בדרכיו, אלא להכלל באור עצמו והוא הצדיק 'בעצמו' וכדלהלן.

וכמו שידוע שכל מצווה ומצווה יש בו גוף מעשה ויש האור בעצמו, למשל בשבת קודש יש את 'מעשה' שמירת השבת בכל דקדוקה ופרטיה, אך יש 'אור' של שבת שהוא קדושת שבת בעצמו, שהוא הלב של השבת. וכמבואר באריכות בכל ספרי האמת שכל מצווה ומצווה יש מעשה המצווה אך יש את האור של מצווה ובזה מאריכים הרבה שישתדל האדם תמיד לחפש את ה'אור' של המצווה ולא רק 'מעשה' מצווה, והאור הזה הוא הדביקות והכיסופין של המצווה [לפי תורה כ"ב הוא שיש הנעשה של המצווה שהוא מעשה המצווה, ויש את הנשמע של המצווה שהוא הכיסופין והדביקות של המצווה].

וכן הוא בכל עצה ועצה של ליקו"מ, שיש גוף מעשה העצה ויש האור של העצה, וראה בזה במקור חכמה להרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל בהקדמתו, ששם מרחיב שיש עצה בעצמה ויש את הארת הרוה"ק של העצה, וכמו שהיה עם מוהרנ"ת בעת שרביה"ק גילה לו תורה נ"ב שנתבטל מהמציאות דהיינו שקיבל את אור בעצם שהוא הארת רוה"ק של תורה נ"ב.

ואותו דבר כלפי החיפוש אחרי הצדיק בעצמו בתורתו, שיש 'לילך עימו בדרכיו הקדושים' ויש 'אור בעצמו' שהוא הקדושה של הצדיק, שהוא למעלה משכל זו ומדרך זו ואחרת, ואור הזה הצדיק הוא לא דבר שאפשר לבאר אלא הוא כ"א כפי מה דמשער בליביה, שהוא קדושה נוראה ונשגבה, ובעתות רצון ניתן לזכות שיאיר אור הקדושה בעצמו וירגיש כיסופין עזים לרביה"ק, וכמו ששומעים מאנ"ש בפורים וכדומה שהוא כיסופין עזים לקדושה בעצמה.

והאור הזה טמון בתוך ספריו הקדושים, וא"א לזכות להם כי אם מי שלומד את ספריו הקדושים, עד שזוכה לקיים את עצות, ולא רק לקיים העצות ולילך בדרכיו ככת הראשונה, אלא הוא מקיים את העצות והולך בדרכיו כמו אלו שאפויים בליבו,

בדרך של צדיק גדול מאוד (חיי"מ שיד), כי הוא עושה את אותו עבודה של רביה"ק, ואפי' שהוא רק בחי' מסוימת מ"מ בדרך הזה של צדיק, ולולי זה לא היה בכוחו בכלל לילך בדרכים אלו, כי זה שייך רק לצדיקים (וכמו שהיה שאמרו על ספר ליקו"מ שהוא מידי גבוה וכו'), ולמשל עצת אזמרה להסתכל באחרים את נקודות טובותיהם זה דרך של צדיקים, אך עי' 'כוח' התקשרותינו לרביה"ק [בכוחו], יש לנו כוח לילך 'בדרכיו'.

וזהו מה שמובא בקונטרס התקשרות לצדיק (להחסיד הגלהב רבי שמואל הורביץ זיע"א) כשאדם זוכה אזי נתעבר בו ניצוץ מנשמת הצדיק וז"ל: היינו כשמעורר הבעל תשובה רחמים אצל ה' יתברך, אז כפי התעוררות רחמיו כן ה' יתברך שולח לו נשמת הצדיק, משה רבנו עליו השלום או רבי שמעון בן יוחאי זכותו יגן עלינו אמן, שיתעברו בנפשו (הינו שמקורו לצדיק האמת), ונפש הצדיק מוליכו בדרך הישר ומלמדו, **ואם שומע בקול הצדיק אזי יכול להזדכך בכח הצדיק עד שיהיה ממש אחד עם נשמת הצדיק, וכשנפטר יושב אצלו בגן עדן וכו', וכמו שאמר רבנו ז"ל לאנשיו: 'רציתי לעשות אתכם כמוני ממש' וכו'.**

וכן מובא שם סיפור ממרן הבעש"ט זיע"א שהתקשרות לצדיק שלימותו שעוסקים ביחד בעבודת ה' וז"ל: מובא בשבחי הבעל-שם-טוב, שאחד מתלמידיו אמר לפני הבעל-שם-טוב זצ"ל עין יעקב, והבעל-שם טוב אמר תורה על מאמר אחד מעין יעקב, וראה התלמיד נפטר אחד שהיה מתלמידי הבעל-שם-טוב זצ"ל שבא במלבושי שבת וכו' - פחד התלמיד וכו', ושאל להבעל-שם-טוב זצ"ל למה זכה לזה (כי הוא מדרגת נבואה כשרואין נשמת צדיק), והשיב לו: "מפני שאמרת לפני - ואני אמרתי לפניך, והייתי מזכך אותך בדבורי, והתקשרנו שנינו והיינו לאחד, ומחמת זה ראית".

התקשרות לאור הצדיק בעצמו הוא יותר נעלית מהתקשרות בדרכיו

ועד הנה ביארנו שלמצוא את הצדיק בעצמו הוא למצוא את דרכיו הקדושים ועי"ז לילך עימו ביחד ולהתפלל עימו ביחד,

לדבר על עבודת ה' ולא הצדיק] הוא כמו מי שמדבר הרבה על קדושת השבת הקודש, ואינו מקיים את גוף מצווה, וכמו שמצינו שמוהרנ"ת כותב זאת (הלכות סוכה 1) על מצוות הדביקות שאם ירצה האדם לעסק בדבקות לבד בלי עשיית מצוות מעשיות גם זה הבל וגם יכול להכשל על ידי זה הרבה, כאשר כבר נכשלו על ידי זה רבים, ועל זה נאמר, אל תחכם הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם, כי צריך לאחז בשניהם לעשות הרבה, לעבד השם יתברך בתורה ותפלה ומצוות מעשיות הרבה וזהו העקר ואם יזכה גם לבחינת דבקות טוב אשר תאחז בזה וזה'.

וכן הוא לגבי התקשרות והאהבה לרביה"ק, שהכלים להתקשרות הוא הליכה בדרכיו, ובזה יש ג' כיתות, והשלימות הוא לקיים את העצות 'ביחד' איתו וכמו תפילה בציבור, והאור של התקשרות הוא האור בעצמו שהוא למעלה מכל דרך והעצה, וא"א להפריד בין האור בעצמו לבין הליכה עימו בדרכיו, וכמו שכותב מוהרנ"ת שם בהמשך שאור הדביקות מושלב ביחד עם העשי' וז"ל: ובאמת העבודה והעשיה בעצמה של תורה ומעשים טובים זהו עיקר הדביקות כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'ובו תדבק' וכי האיך אפשר להדבק בו והלא אש אוכלה הוא? אלא הדבק במדותיו וכו' שהם כלליות התורה והמצוות, וכמו שכתוב, אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו. מבאר בפסוק זה שצריך לקיים הכל, עשיית מצוות מעשיות ודבקות, ובאמת הכל אחד למי שזוכה לעבודה שלמה וכמו בן מדברי רבינו זכרוננו לברכה".

לכן הגם שלזכות לעצם אורו הקדוש והזך של הצדיק הוא למעלה מכל המדריגות, מ"מ אם עושים זאת לתכלית לעצמו מבלי לעבוד את ה' עם הצדיק, או שמכיון שיודעים שזו המדריגה הכי גדולה בהתקשרות לצדיק לכן הורסים לעלות למעלה ולחקות את גדולי אנ"ש ולדבר מגדלות הצדיק עם שיחות והשמטות חריפות מבלי שום חיבור פנימי לזה, זהו כמו שמדברים מדביקות ה' לבד מבלי רצון לקיים את העשי' וכנ"ל מדברי מוהרנ"ת ש'נכשלו עי"ז רבים ועי"ז נאמר אל תתחכם הרבה, כי העיקר הוא עבודה למעשה, לכן בכל הליקו"ה והעל"ת וכן כל אנשי שלומינו היקרים שכשדיברו ממדריגה זו דיברו זאת רק בעת שהם שהוא משולב

ביחד עם עבודה של הצדיק, שאז יש כלים נכונים לקבל זה, ושלא יהיה הריסה בזה, ודי בזה.

לעובדא ולמעשה עפי' הכלל התשיעי

ולעניננו שהולכים בתורה רפ"ב, א. מקודם ראוי לדעת לכל ברסלב'ר חסיד שתורה רפב הוא לא רק תורה ועצה כדי שנצליח קצת בעבודותינו ולהתקדם יותר בעבודותינו, אלא הוא תורה שיש בידה לתקן את כל העולמות כולה, וכלשון הרב מטשהרין (פפ"ח טו) "באתי להעיר לב המעיין שישים לבו היטב למאמריו הקדושים ז"ל, שעל פי רוב מדברים מענין עולם התיקון ומהמשכת

ההנהגה שלעתיד, ומהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו, וכן כל כיצא בזה כי זה כל חפצו וכל ישעו ז"ל להאיר האמת בעולם, ולהמשיך הארה שלימה ואמתיית מעין ההנהגה שלעתיד".

ב. ואחרי שניגשים לתורה רפ"ב בצורה זו שהוא תורה המדברת מתיקון הכללית של העולם, צריך לחפש אחרי אור רביה"ק שהטמין את שכלו ונשמתו בתוך תורה רפב, וצריך לחפש אחרי הקדושה וזה עי' אמונה שגם כהיום הזה

רביה"ק הוא החזן הרואה והוא פועל באמצעות תורה רפ"ב את כל התיקון העולם [ובפרט בעת שרבים מאנשיו עוסקים בדיבוק חברים בתורה זו].

ג. וחוף מאמונה בזה [שהוא בחי' הכוח ללכת תורה רפ"ב] צריך להתקשר איתו דהיינו לא רק להאמין בכוח וסגולת תורה רפ"ב, אלא לקיים איתו ביחד את רפ"ב, וזה התקשרות היותר פנימית כנ"ל, וכדי ללכת

איתו עם תורה רפ"ב, צריך לחפש ולסלסל בתורתו האיך הצדיק קיים תורה רפ"ב וזכה לכל המעלות הכתובות בתורה רפ"ב, ובעיקר האיך הוא מקיים עתה בדורתנו אלו את תורה רפ"ב, והאיך הוא מזכה אותנו לילך בדרכיו להיות כמוני ממש, ובזה אנו מקיימים 'איתו ביחד' את תורה רפ"ב. וראה והבט בביאור הליקוטים על תורה זו שמגלה האיך רביה"ק קיים ומקיים עתה את תורה רפ"ב, ומקודם מביא שגם הוא היה מסתכל בעצמו שהיה טוב והחיה את עצמו שלא עשני גוי, ועי"ז זכה להתפלל בשלימות גדול וכו' ועי"ז זכה ונתעלה להתפלל לפני עמוד וכו' והוא דן את כל העולם לכף זכות תמיד וכל הנקודות טובות תאבין להתכלל בו עד היום, ולכן הוא החזן הרואה היכן התינוקות קורין [וביותר זה מתגלה בעת הקיבוץ בר"ה, וכל תורה ותורה מתגלה תיקוניה בעת הקיבוץ ר"ה כמבואר בירח האיתנים, ובפרטות בעת השעה התבודדות שאז הוא הזמן הנבחר לזכות למדריגות שכל תורה ותורה].

ד. ועי' החיפוש אחר הצדיק בעצמו ולקיים את תורה רפ"ב ביחד עם הצדיק, זוכים לקבל גם את האור הצדיק 'בעצם' המתגלה בתורה זו, וכפי מה שחותרים כן זוכים לזה, והוא התקשרות המתחדשת בכל תורה ותורה בענין אחר, ועי"ז מרגישים טעם חדש בהתקשרות ואהבה לרביה"ק, ולכן כ"כ מוכרח ללכת עם

תורה, כי עי' הליכה עם התורה כל התקשרות לצדיק משתנה לטובה ובכל תורה רואים את אור רביה"ק באור חדש, והתענוג של התקרבות להצדיק הוא למעלה מכל התענוגים, אפלו מכל תענוגי עולם הבא והמצוות והקדושות. וכמו שהתקרבות להצדיק גבוה למעלה וגדול מכל העבודות כמו כן מרגישים יותר התענוג' (קונטרס התקשרות לצדיק להחסידי הנלהב הרה"ח רבי שמואל הורביץ זיע"א)

צריך לחפש אחרי אור
רביה"ק שהטמין את
שכלו ונשמתו בתוך
תורה רפב, וצריך
לחפש אחרי הקדושה
וזה עי' אמונה שגם
כהיום הזה רביה"ק
הוא החזן הרואה
והוא פועל באמצעות
תורה רפ"ב את כל
התיקון העולם [ובפרט
בעת שרבים מאנשיו
עוסקים בדיבוק
חברים בתורה זו]

ובירושלם תנוחמו

כשהוא שבע יסורי מוות אולם מלא באמונת אומן שב לאחר המלחמה לעיירתו בילגוריי. הוא מצא אותה חרבה ושוממה מכל בניה ובנותיה, בתי הכנסיות הרוסים, הבתים היהודים מאוכלסים בגויים מלאי משטמת עולם.

הוא פוגש יהודי מהעבר שמספר לו איך משפחתו מצאה מחבוא בבונקר, כשפולני מקומי גילה אותם והסגירם לנאצים ימ"ש. אלו לא חיכו לכלום והוציאו להורג ביריות בו במקום. אני, מספר לו היהודי עם דמעות בעיניו, הסתרתתי במקום סמוך וראיתי בעיני את ההוצאה להורג של בני משפחתך הקדושים הי"ד. כך מוצא את עצמו ר' בן ציון ללא משפחה יושב באבילות של שמועה רחוקה על 8 מזבחות שבנה והקריב עליהם את כל היקר לו.

ר' בן ציון נותר איתן באמונתו, וכך ערירי בעולמו, כשאין לו מאומה מלבד אמונתו היוקדת ממנה לא זו כמלוא נימה, הוא התגלגל בשטח הכיבוש הרוסי כשכולו כמיהה וכיסופים לעזוב את ארץ הדמים ולעלות לארץ ישראל להתבשם מאורה הטהור ולעבוד את הקב"ה בקדושה וטהרה. בהיותו אצל הרוסים הוא גויס לעבודה בחפירת שוחות ותעלות לצרכים צבאיים, עבודה שלא התאימה לאדם שעבר את מסכת היסורים הנוראיים שהוא עבר, ור' בן ציון דבק באמונתו האיתנה, התפלל לבוראו שיציל אותו מהגלות החדשה אצל הרוסים. שומע קול בכיות שמע את תפילתו, ויום אחד פונה אליו המפקד ואומר לו: תשמע, בן ציון, אינך מתאים לעבודה הזו. אמור נא, מהו המקצוע שלך? "חייט", משיב ר' בן ציון. המפקד אינו משתכנע, ולוקח אותו לביתו שם הוא תופר בגדים לבני ביתו של המפקד. חודשיים ימים נמשך העניין, כשבינתים הוא מנסה להשיג לעצמו ניירות עמם יוכל להשתחרר מאותו מקום. הקב"ה עזרו והוא השיג בדרך לא דרך ניירות המאשרים את עובדת היותו סוחר בסוכר ומאפשרים לו לנוע בשטחי הכיבוש.

או שנים, אף ר' בן ציון בעל האכסניה ניגש, ואת עיניו צד הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן. הוא רוכש את הספר ומתחיל להגות בו, וכמו רוח חדשה נמשכה בקרבו. הוא לא הניח את הספר מידו למשך כמה ימים עד שסיימו מהחל ועד גמירא. ומאז דבק ברביה"ק ובעצותיו והיה לאיש אחר. הוא נקשר לר' יצחק ברייטער הי"ד שקירבו והטעימו מנועם דעת רבינו ז"ל והיה נוסע לר"ה לקיבוץ בלובלין יחד עם כל אנ"ש מפולין. עבודתו היתה מלאה תמימות ופשיטות ואמונתו כצור חלמיש, את תיקון חצות ערך מידי לילה ברוב רגש ובדמעות שליש ולא ויתר על הישוב הדעת והשיחה בינו לבין קונו.

השנים חולפות, המצב בפולין מחמיר, עלייתו של הצורר בגרמניה מביאה עמה גלים עכורים של שנאת ישראל. עד לאותו יום שיש יז באלול תרצ"ט בו פורצת הנוראה שבמלחמות תבל ופולין נשטפת בגייסות וקלגסים נאציים הזורעים בחוצותיה חורבן והרס ואבדון.

בילגוריי, כיתר אחיותיה עיירות יהודיות מלאי חן ותום, נפלה שבי בידיה המסואבות של החיה הנאצית, ויהודיה נכלאו בגטו שהוקם בעיר. ר' בן ציון הבין שהחיים בצל הגרמנים הם בלתי אפשריים וניסה בכל כוחו לעבור לצד הרוסי, אולם הוא נלכד ע"י הגרמנים ושולח למחנות עבודה בהן התגלגל וסבל את כל מדורי הגיהנום האפשריים, כשזקנו ותואר פניו היהודיים עליהם ניסה לשמור הושחתו באכזריות שאין לעלותה על הדעת. בטרם עזב את ביתו בדרכו לגבול הרוסי, הוא הרגיע את רעייתו כי הגרמנים לבטח לא יגעו לרעה בנשים וילדים, ובעז"ה הוא ישוב והכל יהיה בסדר. הוא לא ידע, לדאבונו, למה מסוגלים רשעי עולם הללו, ולא העלה על דעתו כי זו הפעם האחרונה שהוא רואה את היקרים לו...

לקראת סוף המלחמה התגלגל ר' בן ציון למחנה הריכוז דכאו שבגרמניה, ומשם

העיר בילגוריי שבגליציה, שכנה לפני המלחמה בפולין המזרחית והיתה עיר ואם בישראל. גדולי עולם כיהנו בה פאר ובינות לסמטאותיה התהלכו יהודים חסידים ואנשי מעשה דבוקים וכרוכים אחר צדיקי הדור, שכן קרובה היא בילגוריי לליז'עסק ולשאר מעוזי החסידות בגליציה.

אף ר' יקותיאל מנחם פרעסבערגער, התגורר באותה בילגוריי. חסיד היה ודבוק בצדיקי הדור אליהם נסע ובצילם הסתופף. בשנת תרס"ו נולד לו בנו, ר' בן ציון נחמיה. ומשגדל, היה אף הוא כאביו מלא אמונת חכמים ובדרכי אביו צעד, למד בשיטת של העיירה וכשהגיע לפרקו והקים את ביתו למד את מקצוע החייטות ממנו התפרנס ואילו זוג' שמלומדת היתה שמשה כרופאת שיניים. ההצלחה האירה להם פנים והם היו לאנשים אמידים ומבוססים. הם התגוררו בבית רחב ידים בן 2 קומות. במרוצת השנים חנן אותם ה' ב-7 ילדים להם העניקו את מיטב החינוך החסידי מלא התום ויראת ה' טהורה.

אמונים על תורה, מעשים טובים ומידות טובות, הקימו ר' בן ציון ורעייתו הכנסת אורחים בקומה הראשונה של ביתם, בה סעדו יהודים עוברי אורח וקשי יום ארוחות חנים אין כסף. כך התנהלו חיהם על מי מנוחות כשהעושר אינו מסנוור את עיניהם והממון אינו משמש כתכלית בפני עצמה אלא מוקדש לעשיית חסד ומצוות הכנסת אורחים באופן מהודר ויוצא מן הכלל.

יום ככל הימים היה אותו יום בו נקלע להכנסת אורחים של משפחת פרסברגר מוכר ספרים מהסוג שהסתובב בערי ובעיירות פולין. אלו היו מגיעים עם כמה ארגזים או מזוודות בהם ספרים מספרים שונים, מציבים שלחן בפאתי בתי הכנסת או בפנית רחוב ומציעים את מרכולתם - ספרי קודש.

אותו מוכר ספרים פתח את דוכנו בהכנסת אורחים ההומה אדם ופרש על שולחנו את ספריו למכירה, יהודים ניגשו, עיינו ודפדפו, אחדים מהם רוכשים ספר

מציינים את העבודה הנפלאה שלו בה היה דבוק כל חייו, אמירת ועריכת תיקון חצות בלב נשבר ומלא רגש מידי לילה ולילה כמנהג חסידי ברסלב. המלחמה לא רק שלא שברה את עוז רוחו אלא אף העצימה אותו. הוא היה כולו יקוד אש קודש של אמונה חושית וברורה, וציפה כל ימיו לגאולתן של

ישראל מתוך בטחון גדול כי קרובה ישועתן לבוא.

דבוקותו ברביה"ק ובדרכו לא נפגמה כהוא זה עקב הצרות הנוראות שעבר.

"כל זאת באתנו ובכל זאת שמך לא שכחנו", הוא לא שכח לרגע את הקב"ה ואף לרגע קט

לא רהרר אחר מדותיו, אולם מרוב צרות ויסורים שהוא עבר ל"ע למעלה מתפישת אנוש, נשכחו ממנו שמות ילדיו מזיו"ר שעלו בסערה השמימה קדושים וטהורים.

בערוב ימיו חלה את חליו האחרון ועבר יסורים גדולים אותם קיבל בדומיה. נלב"ע ביום כג כסליו תשמ"ב בן ע"ו שנים זקן ושבע יסורים ומלא אמונה ובטחון בקב"ה ובצדיקיו.

בצוואתו ציווה את בניו להיות דבוקים ברביה"ק ולא לזוז מדרכו ועצותיו הקדושות, ואכן זכה לדור ישרים מבורך זרע ברך ה', ת"ח ותופשי תורה והולכים בדרך רביה"ק כשאיפתו הטהורה.

יהי זכרו הקדוש והטהור ברוך.

ברסלב שהתגוררו בשכונה, כשהוא כרוך אחר ר' אברהם שטרנהארץ זצ"ל אותו אף כיבד לימים בסנדקאות אצל אחד מבניו.

הוא התפלל רבות ושפך דמעות כמים שיזכה להקים בית חדש בישראל, והקב"ה היה בעזרו וסייעו לקומם את הריסות ביתו

בהיותו יהודי וחסיד נלבב, החלמיד בגידול זקנו ופאותיו ללא מורא וחשש, חרף העובדה שהאנטישמיות לא פסה מהעולם ויהודים עדיין נתונים היו למשיסה והתעללויות מצד המקומיים. וכך כשהוא נוסע ברכבת באחת מנסיעותיו, הוא שומע שיח של חיילים רוסיים המתכננים להורגו נפש עקב

מראהו היהודי הבולט. הוא מצליח בניסי ניסים להמלט, ובורח משטחי הכיבוש הרוסי.

בודד בעולם, ללא מכר וגואל, הוא פונה לעלות לארץ ישראל. הארץ באותה שעה סגורה ומסוגרת, אוננות מעפילים נשלחים בזו אחר זו לקפריסין,

ר' בן ציון מימין, בשמחת אחד מצאצאיו. במרכז גאב"ד ירושלים הגרי"מ דושינסקי זצ"ל

ולהנשא בשנית, ואף להקים דור של יראים ושלמים אותם חניך וגידל על ברכי האמונה ברביה"ק ובעצותיו הקדושות.

בתחילת ישיבתו בקטמון התגורר בקיטון צר ללא תנאים בלחץ ודחק. ומשם היה הולך ברגל מידי ראש השנה להשתתף בקיבוץ הק' של אנ"ש בביהמ"ד הגדול במא"ש. עד שהחסיד הנלבב איש החסד ר' אברהם אנשיך ז"ל שיעצו לבנות סוכה גדולה ומהודרת, ובזכות זה הקב"ה ישיעו בדירה נאה ורחבה. ואכן שמע ר' בן ציון לעצת ר' אברהם ובנה סוכה גדולה, ותיכף לאחר סוכות התעוררו כמה יהודים ונכמר ליבם על מצבו ודאגו לו לדירה נאה ומרווחת בה התגורר עד סוף ימיו.

כאן בארץ התפרנס ר' בן ציון ממקצועו כחייט, והיה ידוע כאיש ישר ונאמן שעושה מלאכתו בנאמנות מיוחדת. כל מכריו

ור' בן ציון, באין בידו סרטיפיקט, מנסה את מזלו 7 פעמים לחונן את עפר הארץ הקדושה אליה נפשו המיוסרת יוצאת, אולם ללא הצלחה. הפרטים המדויקים, איך ומהיכן ניסה ונכשל, אינם ידועים לנו, שכן ר' בן ציון מיעט מאוד בדיבורים אודות סבלו הנורא, וכשהיו מנסים לברר, הוא מילא פיו מים כשדמעות רותחות נוטפות מעיניו המיוסרות. אולם זאת יודעים בניו, שבפעם השמינית הוא הצליח להתגנב לקרון רכבת משא בינות לסחורות, רכבת שהגיעה ככל הנראה מביירות או אלכסנדריה, ועמה הוא הגיע סוף סוף לארץ ישראל, לאחר ששתה את כוס התרעלה שבע יסורים ובגפו.

כאן בארץ הוא התיישב תחילה בקיבוץ חפץ חיים ולאחר מכן בבני ברק עד שלבסוף קבע את משכנו בשכונת קטמון הירושלמית, בה הצטרף לחבורת חסידי

שאלה: איך אפשר לזכות לפתוח את הלב ולעשות וידוי דברים אמיתי לפני הצדיק?

תשובת הר"ד י"צ ברוך הי"ו

ראשית, כבר השיב רביה"ק על שאלה זו לאחד שלא היה יכול לפתוח פיו ולדבר עמו ז"ל, ואמר לו רבינו הק': תַּרְגִּיל עֲצֻמָּה לְדַבֵּר לְפָנַי הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ וְאֶז תּוּכַל אֲחֵר כְּךָ לְדַבֵּר עִמִּי גַם כֵּן. [שיחות הר"ן רל"ב] ועיין שם שרבינו המשיל לו את הקושי והבושה שהיו לו, לגיבור שרצה לכבוש חומה ונמנע מחמת קורי עכביש, ולעניינינו אפשר ללמוד משם, ראשית בפשיטות, שכמה שנרבה בהתבודדות, להתרגל לדבר לפני ה' כדבר איש אל רעהו, כן נוכל יותר להיות רגילים לספר את כל ליבנו אל הצדיק [וביותר כהיום שכאשר מדברים אל רבינו הק' אין אנו רואים את גופו הגשמי, א"כ התועלת מההרגל בהתבודדות יכולה להיות עוד יותר מבחיים חיותו, וגם אז כבר תלה זאת רבינו בזה], ומהמשל שהביא רבינו אפשר להכניס בליבנו את גודל הרוח שאפשר לקבל מהדיבור אל הצדיק אל מול המניעות עד כדי כך שהם נחשבים כמו קורי עכביש אל מול חומה חזקה, וכמה שיותר נכניס זאת אל ליבנו כמובן שהכל כבר יהיה הרבה יותר קל.

נקודה נוספת שמעתי מהרה"ח ר' נתן ליברמנט שליט"א, שיכולה מאד לעזור

בהתבודדות, והיא שכאשר יצייר האדם לעצמו שבאמת הוא מדבר אל רעהו, ומספר לו את תוכניותיו וקשייו וכדו', כמו כן בעניין הדיבור אל הצדיק, כמה שיותר נפנים שבאמת רביה"ק, בשונה מכל הצדיקים שהיו ושיהיו בעולם, הוא אצל קברו כמו מי שעובר מחדר לחדר, והוא באמת שומע את כל מה שמדברים אליו, וכמו שאמר הוא ז"ל לבתו, כמה שבאמת ניגש עם גישה כזו, זה יעזור לנו יותר להרגיש שבאמת יש מולינו את הצדיק האמת שבדור, והוא שומע ומאזין לכל מילה שאני מוציא, והוא יתקן את נשמתי מאד מכל מכשול שנכשלתי אם אספר לו זאת [וכמובא בתורה ס"ב לעניין התפילה]. ויותר מזה, כאשר שומעים את התיאורים מחייו הגשמיים של רבינו הק' עד שנסע ללעמבערג, שנהגו בוידוי דברים לפניו בערב ראש השנה, וכמו שמספר זאת ר' לוי יצחק בשם ר' אברהם ב"ר נחמן איך שישב רבינו ז"ל והיה פניו אל הקיר והיו נכנסים אליו אחד אחד והיו מתודים עד שהרים את ידו ורמז להפסיק, ולפי חישובו של ר' אברהם זה היה כמה דקות לכל היותר לכל אחד כדי שכולם יוכלו להספיק, ואז נמשך לכל אחד זכרון שבכמה דקות הוא יכל להספיק להיזכר בכל מה שעבר עליו. וכאשר נצייר זאת במחשבתנו, כמובן

שהוודוי דברים כבר יהיה משהו אחר לגמרי.

עוד נקודה אפשר להוסיף, מה שמספרים בשם ר' שמואל שפירא, שאמר לגבי ההתבודדות שכשאינן למישהו דיבורים, מומלץ שייקח ליקוטי תפילות ויאמר קצת ובוזה יפתח את ליבו, ואח"כ יתחיל להתבודד וליבו כבר יהיה פתוח לדבר לפני ה', כמו כן בעניין הוודוי דברים זה יכול לעזור, ובפרט שבליקוטי תפילות שם יש לנו את ההדרכה של מוהרנ"ת איך צריך להיראות הדיבור לפני הצדיק, כמו שרואים בתפילה של ל"ג בעומר ובתפילה ל"ג תנינא ועוד, איך שמוהרנ"ת מדבר אל ה' ובתוך כך מתחיל לדבר אל הצדיק וחוזר חלילה בהלוך ושוב.

כמו כן מובא בחיי מוהר"ן על אחד שסיפר צערו לרבינו הק' ורבינו ריחם עליו, ומזה לבד כבר היה לו ישועה, בלי שרבינו אמר לו אפ' דיבור אחד, ומסיים שם המעתיק: מְזַה הַמַּעֲשֶׂה יְכוּל אֲדָם לְהַבִּין, אִיךְ שְׂצָרִיכִין לְסַפֵּר לְפָנַי הַתְּלַמִּיד-חֶכֶם צְעָרו, וְכַמָּה גְדוּל כַּח הַצְּדִיקִים כְּשֶׁמְעוֹרְרִין רַחֲמֵיהֶם עַל הָאָדָם, שְׂבָזָה לְבַד יוּכַל הָאָדָם לְהוֹשֵׁעַ יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה [חיי מוהר"ן רצ"ו]. ואכן כמה שיותר נבין את גודל מעלת הדיבור אל רבינו הק' ואמיתת נוכחותו, יהיה לנו קל יותר לשבור את כל המניעות מזה, אמן.

מעניין לעניין, אנו מביאים כאן לתועלת הקוראים תמצית מגליון מ"ג - מנ"א תש"פ, וראה שם בארוכה שאלה: האם בציון הק' נהגו אנ"ש לדבר ישירות עם רבינו או רק לבקש מהשי"ת בזכות הצדיק?

תשובת הרה"ח ר' אלימלך הכהן זילביגער שליט"א

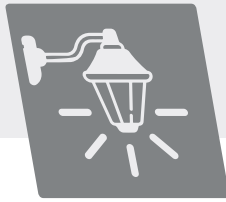
אין בזה שום שאלה כי כך יש לעשות ומותר לעשות כן לכתחילה - לדבר ישירות עם רבינו ולשוחח לפניו את כל הלב כאילו רבינו הוא בחיים חיותו ממש, וכמב' בכמה לשונות של מוהרנ"ת בליקו"ת ועוד.

תשובת הרה"ח ר' מאיר קרלוב שליט"א

שמעתי הרבה מר' לוי יצחק בנדר ז"ל, כי בציון רבינו היו נוהגים כמו בחיים חיותו, שאז היו באים לרבינו לשוחח על צרות שיושיענו - גם היום מותר לדבר ולבקש כן. שהרי גם אז לא התכוונו ח"ו לרבינו

שיושיענו אלא הכוונה היתה וודאי שהוא יפעל אצל הקב"ה.

אכן יש להיזהר בכך שלא לחשוב ח"ו שמתפללים לרבינו, כי תפילה היא להקב"ה בלבד. אלא שמבקשים מהצדיק שהוא יפעל עבורינו אצל הקב"ה ואין בזה שום מיחוש. גם אין חילוק בין בקשות על גשמיים או על עניינים רוחניים, את הכל אפשר ומותר לבקש מרבינו כמו בחייו.

ההכנה הראויה לאומן ר"ה

ומבואר בתורה, שחלק התשובה של כלל הנפשות שמסתופפים אצל הצדיק, וזיכוכם מג' המידות, הוא תנאי להתקשרות לצדיק, ולעשיית המשפט בר"ה.

אין לנו שיג ושיח והבנה בתיקוני ר"ה שפועל רביז"ל בעולמות העליונים, אך למרות זאת נמצאנו למדים, שעל אף שאנו אמונים על כך שרבינו הק' מקרב את הגאולה ע"י קיבוץ הנפשות, ואנו מקיימים צוויו בפשיטות ובתמימות ונוסעים אליו על ימי ר"ה,

אך עדיין רבינו מחכה לנו שנכין את עצמינו כדת וכיאות, כמו שאמר רביז"ל "שְׁמַעְתִּי שְׁפַעֵם אַחַת אָמַר לְאַנְשֵׁי: מַה לָּכֶם לְחֹשֵׁב מִחֻשְׁבוֹת, אֵין אַתֶּם צְרִיכִים כִּי-אִם לְתַת אֲבָנִים וְסִיד וְאָנִי בּוֹנֶה מֵהֶם בְּנֵינִים נְפֻלָּאִים וְנוֹרְאִים [פְּלוֹמֵר שְׁאָנוּ צְרִיכִין רַק לְעִסְק בְּעִבּוּדֵת ה' בְּפִשְׁיּוֹת, בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה וּבְמִצְוֹת, וְהוּא עוֹשֶׂה בְּזֶה מַה שְׁעוֹשֶׂה.

"אִיר דְּאֶרְפֵּט נָאָר צו טְרָאָן שְׁטֵינְדער און וואָפֵנע און אִיךְ בְּאָווע דְּער פּוֹן בְּנֵינִים" (ח"מ ר"ג).

הבה נתחזק ביחד, להכין את עצמינו כדת וכיאות ליום הדין הקרב ובא, כרצון רבינו הק', ועי"ז בוודאי נזכה לר"ה אחר לגמרי, ורבינו יוכל לעשות דברים נפלאים בעליונים ובתחתונים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "אֲנִדְעָרַע וְוֹאֲלֶטֶן זִיךְ גִּיּוּיִנְטֶשֶׁן אַזוֹי אַ רֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְכוּ".

רבינו הק' בתורה 'תקעו ממשלה' (ליקו"מ תניינא א) מבאר בארוכה שהצדיק האמת, 'המלווה הגדול', הוא אשר יכול לעמוד בכס המשפט ולדון לכף זכות את כל באי עולם, "הֵינּוּ שְׁהוּא יְתַבְרַךְ יְכוֹל לַעֲשׂוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, שְׁהוּא יוֹמָא אַרִיכְתָא פִּנְ"ל, וְמִי שְׂאוּחַז בְּחִינַת כְּסֵא הַכְּבוֹד, בְּחִינַת שְׂרָשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, הוּא גַם כֵּן בְּחִינַת

מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּחִינַת (שמואל א

ב) "וְכִסֵּא כְבוֹד יְנַחִילֶם, כִּי לֵה' מְצוּקֵי אָרֶץ וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תַּבַּל". דְּהֵינּוּ עַל-יְדֵי בְּחִינַת כְּסֵא הַכְּבוֹד, שְׂרָשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת, עַל-יְדֵיזָה הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּחִינַת: וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תַּבַּל' וְעַל כֵּן הוּא יְכוֹל לַעֲשׂוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה פִּנְ"ל".

כשנתבונן בקשרי התורה, נראה שהיכולת של הצדיק "לעשות ר"ה", תלויה בנפשות

המסתופפות אצלו, שכשהם

מתקשרים באמת לצדיק, אזי

הוא יכול להתקשר לכסא הכבוד

ולעשות ר"ה, "וגם לפי הנ"ל יש לבאר, שאף

על פי שהעיקר הוא ההתקשרות הראשון

של המלך והמנהיג העליון, שמתקשר לכל

אחד מנשמות ישראל. אבל גם לזה בעצמו,

מוכרח תחלה שנפשות ישראל יתקשרו אליו

מלמטה, באתערותא דלתתא, כי אז דייקא,

עיקר ההשלמה של ההתקשרות הזאת (באור

הליקוטים ענף 1)

קשה לבטא במילים את הכיסופים והגעגועים שיש בכל לב ברסלבאי, לקראת הנסיעה הקדושה לציונו הקדוש אומנה על ימי ר"ה. כמובן שהבעל דבר לא שוקט על שמריו, ומנסה בכל הכוח להסיח את הדעת, להכהות את החושים ולהרדים את הלבבות הכמהים, להשכיח לגמרי שצריך כל אדם להכין את עצמו כפי דרגתו, לבוא עם מטענים רוחניים לרבינו הק' - "וּבְכֵן אֵין לְבוֹא לְהַפְיֵת בְּיָדִים רִיקָנִיּוֹת" (ספר המידות).

בכל השנים מעת שנפתחו שערי ציון הנעולים, צצה לה פרשיה שיש בכוחה להסעיר את הלבבות, אך אנ"ש יראי ה' ידעו נכונה איך להתייחס לדברים אלו, ולא נתנו לבע"ד לבלבל את המוח ולהסיח את הדעת מהכנה הראויה.

ידוע על אנ"ש לדורותיהם איך הם ניצלו כראוי את הזמן בחודש אלול, באמירות של הספרים הק', בתחינות ובקשות ואמירת תהילים, תשובה אמיתית והתבודדות עם כל הלב, עד שמספרים על אחד מאנ"ש ז"ל (שזכינו להכירו) שהיה מתמיד עצום, ועם כל זה הוסיף לסדר יומו האמירות, וגמר בכל אלול: ספרי רבינו, תיקוני זוהר (עם פירוש מתוק בדבש), נ"ך, ליקוטי תפילות, עד שלא היה לו זמן לשוחח עם בני ביתו בחודש אלול.

רלו"צ ז"ל מתאר (טעם זקנים) את הפחד והיראה שהיו בחודש אלול באומן, איך אפילו בעלי בתים פשוטים נהפכו בימי אלול לשרפים ממש. ומי מדבר על ערב ר"ה על ציונו הק', ששם היה ממש "א פאבריק פון תשובה", בתיקון הכללי והתפילה שאחריה, בווידי דברים, בשיחה בינו לבין קונו, עד שרבינו אמר (ח"י"מ ש"ה) "אַנְשֵׁים אַחֲרִים הָיוּ מְרַצִים שְׂיִהָה לָהֶם רֹאשׁ-הַשָּׁנָה כְּמוֹ עֶרֶב-רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שְׂהָיָה לָכֶם. וְאָמַר

אם יבוא אנ"ש לפה יהי הכל על צד היותר טוב

בעלי דעה ושכל. אבל העיקר אני סובר בזה שעיי"ז יתפשט את דבר רבינו ז"ל בכל אופנים.

ועתה כמדומה לי שגם אודות הדפסה לקוטה"ל קבלתי מכתב ג"כ מכבודו אבל לא השבתי משום שלא הי' לי עם מי לדבר כאשר שידוע שהמנוח ע"ה ר' ישראל אבא היה מונח על חליו כל הקיץ ולא הי' לי עם מי לדבר.

ועתה שאני השיב ג"כ אודות ההדפסה הגם שהיינו הן שאחד תלוי בחבירו; אם יבוא אנ"ש לפה יהי הכל על צד היותר טוב.

אבל עוד מקודם אני רוצה לידע הכל בפרוטרוט כמה אני צריך לשלוח על חלק אחד לקוטי הלכות, למשל או חלק א' או חלק ב' או ג' ... שיהי נדפס על חסידי ברסלב מנורק אז אדע מה לעשות. כי בזה אני רוצה לעזור לכם כי אומר לכם

כל האמת שזה אני עושה מכיס שלי במעט דמעט בעזר של אנ"ש אבל אני רוצה לדבר עמכם "ברחל בתך הקטנה" כמה אני צריך ליתן ומתי יכול נגמר הדבר הכל בבירור.

וגם אני רוצה לידע אם אני רוצה לדפוס את הספורי מעשיות ואני רוצה להדפיס

אודות הישיבה הוא טוב מאוד לעשות ישיבה ועוד כשיש כבר בפועל הישיבה הק' בודאי צריכים לעזור להם, אבל מה אוכל לעשות מהאמת לא אכחד, אני מוכרח עתה לכתוב שתדע שב"ה יש קיבוץ הק' ע"ש רבינו הק' אבל עומד רק הו"ש להרוס מחמת, ראשית כאשר בטוח ידוע לכם מידידנו ר' ישראל אבא רויזניפלד ע"ה שהי' עיקר מה שהי' העמוד של אנ"ש, והשאר אנ"ש

אני רוצה לדפוס את הספורי מעשיות ואני רוצה להדפיס על ידכם, ביושלים כמה רוצים, כי יש לי חשק גדול לדפוס ספר אד על שם של אנ"ש הידידים הנהרגים והנשחטים על קדושת ה' מפולין

הם ג"כ אנשים כשרים אבל הם מופרדים מאוד אחד דר במזרח ואחד דר במערב וקשה אפילו להתפלל בעשרה אנשים אנ"ש, כי לבוא להקיבוץ הק' צריכים לנו לנסוע שתי שעות, אין לי עם מי לדבר אודות זה ולעשות אפיס צריכים אנשים זה.

ע"כ עצתי היא כך לעשות אסיפה עם אנ"ש ולראות שיבוא לה שלושה אנ"ש עכ"פ שיכולים לדבר קצת על הבימה וגם לדבר בין אנ"ש ויהי' מכתבים פה לאגודות הר' ועוד ועוד, אז יהי' ביכולת מיד מה לעשות מיד לעשות איזה סכום מעות, וגם לייסד את האפיס ויכול פה ליחול ובטח יהי' אזה מס המידי ולזה אני ג"כ אוכל מה לעזור כי יש לי ב"ה פה איזה התחברות אנשים עם אנשי

ב"ה יום ג' אלול נויירוק לכבוד הרבני היקר המסתופף תחת צל קדושת נחל נובע מקור וכו' וכו' כש"ת מו"ה ר' יושע פרנקל שליט"א אחדשה"ט

הנני באתי עתה להשיבו על המכתב שקבלתי מכבו' אודות הדבר נחוץ מאוד מה שנוגע לישיבתנו הק' "שאגת ארי" אשר ממש נוגע לי כבת עיני, אשר זה היא הדרך האמת שיכולים עיי"ז לקרב נפשות חדשות לדעת רבינו הק' ובפרט בני הנעורים. אבל לדאבוני אני מוכרח עתה להודיעכם שתדעו האמת עד היכן הדבר רבינו הק' אוחז הנה ובכל אמעריקא, יכול להיות שיש הרבה והרבה אנשים שיש להם ידיעה קצת בספרי רבינו ז"ל הק' ובודאי יש כי אנו רואים הנה שבכל פעם נודעים מאיש חדש שבא לקיבוצנו ואומר שהוא הי' ג"כ מקורב לאנ"ש או בפולין או ברוסיע. אבל הכל היא רק באויר, עוד חסר האש והתלהבות שהי' באנ"ש בפולין כי פה במדינה של הזהב במדינה הזו צריכים הבעל תפילה הגדול או עכ"פ אנשים שהם מקורבים באמת להבעל תפילה, אז בודאי אני בוטח בזה שאם היה פה איזה זמן זה אנשים מאנ"ש שהם מקורבים לרבינו הק' בלי שום נגיעות בלי שום מחלוקות, ויסבור רק להפיץ ולהתפשט את דבר רבינו ז"ל אז בודאי הי' הולך וגדל את דבר רבינו ז"ל פה כמו בפולין ורוסיע.

וגם הי' יכולים לגבות מעות על כל מוסדות שלנו על שתי ישיבות וגם על הדפסה, לכן אין לי עתה מה להשיבכם

בעמדינו בסיום

שנת תשפ"ג

הגנו להוקיר את כל ידידינו

ותומכינו החשובים

על תרומתכם הקבועה

במשך כל השנה כולה

בזכותכם זכינו להגיע עד הלום

לסכם עוד שנה מלאה

של עשייה פורה ומבורכת

בכל המישורים

ובזכותכם נזכה בס"ד להתחדש

בשנה החדשה הבעל"ט

תחל שנה וברכותיה

בתוספת עשייה דקדושה ביתר

שאת ועוז, בחבורות האברכים,

הבחורים והנערים, וכן לבני

הבית, בזרנו ועצות רביה"ק

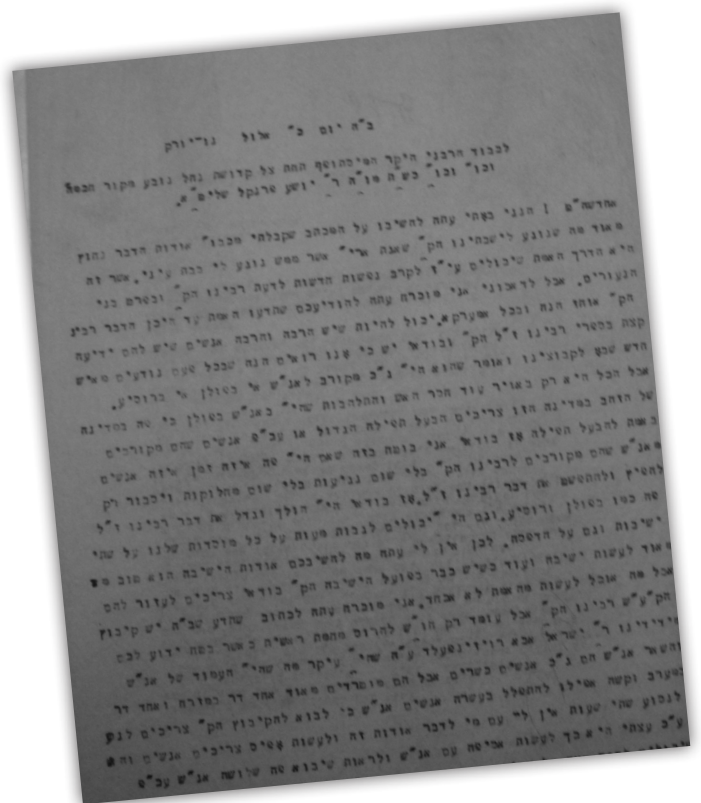
ותלמידיו בכלליות ובפרטיות

על ידכם בירושלים כמה רוצים, כי יש לי חשק גדול לדפוס ספר אד על שם של אנ"ש הידידים הנהרגים והנשחטים על קדוש ה' מפולין, אז אם יהי' על דרך זול אז אני רוצה מיד לשלוח לכם מעות לכן אני מבקשכם להשיב לי הכל על נכון.

יותר לע"ע אין לי להאריך אפשר יהי' על זה חדשות במכתב השני רק אני מצפה לראותכם בקרוב על שערי ציון וירושלים ויכתבו לנו בספרן של צדיקים לאלתר ולחיים, בפני כל אנ"ש ובפני כל אחב"י לזכות לגאו"ש בכלליות ובפרטיות וברוח ובגשמיות לזכות להתקשר עצמו להצדיק הק' נ.נ.מ.ח.

בירך ראבינזאן

קברים אבודים בגיא הטחנות

לפני

כחצי שנה עשתה לה השמועה כנפיים: התגלה מקום קבורת התנא רבי נחוניא בן הקנה!!! מהיום אפשר לצעוק "אנא בכח" במקום קברו של התנא שחיבר תפילה נוראה זו!!!

האומנם? השאלות לא הפסיקו להגיע. יש השואלים האם אכן הדבר אמיתי והתגלה הקבר של רבי נחוניא? זה מספיק מוסמך? ומנגד אחרים עומדים ותמהים: וכי איזה חידוש יש כאן, הרי בשנים האחרונות כבר צויין סלע מסויים כקבר רבי נחוניא.

הסכיתו ושימעו: לא רק קברו של רבי נחוניא התגלה, אלא שיחד איתו נמצאו שאר הקברים שגילה האריז"ל שהם סמוכים זה לזה במסלול אחד. הלא המה התנאים הקדושים, מבני החבריה של הרשב"י, הנזכרים בסילודין בספר הזוהר: רבי חייה, רבי יצחק ורבי אבא. אמנם איננו מתיימרים לומר כי האמת נמצאנו רק איתנו ואין זולתנו... אבל סימנים ברורים וחותכים כאלה הם יסוד חזק מספיק כדי לקבוע דברים על פיהם בע"ה.

בואו ונחזיק טובה לאברך ירושלמי חשוב, בנן של קדושים, ה"ה הרה"ח ר' אלימלך היוזמאן שליט"א ור"מ אגודת "אור הגליל", שזה כמה וכמה שנים שנכנס לעובי הקורה ולקח על עצמו כמפעל חיים לגלות את הקברים האבודים שמצינים מהרח"ל בשם האריז"ל, ופתח לנו שער להבין את מהלך השבילים והדרכים מזמן האריז"ל ועפ"ז זכינו בצוותא להתקדם צעדים משמעותיים בדרך לגילוי קברי התנאים, כפי שנראה לעינינו. ועל כך במאמר שלפניכם.

בזמננו אנו, הגישה למימי הנחל הזה היא מכמה מסלולים מוכרים: או ממירון, כאשר ליד קבר רבי המנונא סבא יורדים לנחל הנמשך מתחת לכביש והולכים בשביל המסומן עד שמגיעים לבריכות שכו"י, או מ'ביר אל שייך' בדרך צפת מירון, סמוך ליער הבעש"ט, שם קיים שביל ארוך ונח למדי עד לבריכות שכו"י. וכן קיימים שני שבילים מפורסמים מכיון צפת, האחד הוא ליד קבר רבי חוצפית המתורגמן, שם יורד שביל לנחל שכו"י ומשם לבריכות הנ"ל, וכן ליד מעיין "עין כובס" הנמצא דרומית לאיזור התעשייה, שם יורד שביל תלול אל הערוץ הדרומי של הנחל.

אולם בזמן האריז"ל היו קיימים עוד כמה שבילים מכיון צפת שהובילו עד למימי הנהר וטחנות הקמח והבטאנים שהיו פזורים שם בשפע. מהרח"ל מדייק בלשונו ובכל מסלול מציין את תחילתו ואת דרכו. כך למשל במסלול שנעסוק בו אי"ה בהמשך מאמרנו זה, בו הוא מציין שביל מסויים שהוביל מהכפר "דהריאה התחתונה" לטחנות הקמח הנמצאים למטה בנהר.

לשון מהרח"ל בשם האריז"ל

כעת נעתיק את לשונו המדויקת של רבי חיים ויטאל, בשם רבו האריז"ל כפי שכתב מפיו, את הקטע שבו הוא עוסק במסלול הנ"ל והקברים הנמצאים בו. יש להדגיש כי הנוסח הוא על פי כתב יד קדשו של מהרח"ל בעצמו הנמצא כיום. וזאת בשונה מכמה נוסחאות שונות במהדורות הנדפסות בעבר, בהם ישנם שינויים קלים, ובהם כאלה שאפשר מחמתם לטעות לציין את קבר רבי נחוניא במקום אחר לגמרי.

וזה לשון מהרח"ל בספר שער הגלגולים (הקדמה ל"ז):

"בְּלִכְתָּהּ מִן הַכֶּפֶר הַנִּקְרָא 'דְּהַאֲרִיא' ה'ה' הַתַּחְתּוֹנָה שְׁלִמְעֵרֵב צֶפֶת, לְרֹדֵת אֶל הַנְּהַר אֲשֶׁר שָׁם טוּחַנִין הַחֲטִיִּים, וְחֻלְף בְּנֶרְף הוּא וְתִגִיעַ עַד הַמָּקוֹם שֶׁכָּבֵר מִשָּׁם נְרָאִים מִימֵי

לפרנסתם. במבטשה משתמשים בכח המים בכדי להניע פטישי עץ גדולים החובטים בצמר לצורך צפיפות הבד וחזקו. גולי ספרד שעלו לצפת היו מתפרנסים מתעשיית האריגים, והפרנסה היתה מצויה להם מכך. (ראה בשו"ת אבקת רוכל (סימן קכ"ד): "כה"ר משה ן' סידא היה רוצה לצאת לחו"ל, ורצה לסדר לנפשו וכו', שהמעות שהיה ממושכן לו בהם הבטא"ן של ה"ר יהודה אבואלעפייא כמו שכתוב בארוכה בשטר שיש ביניהם". וכן בשו"ת המב"ט (סימן קט"ו): "נשאלתי על בטאן אחד שהוא של ב' שותפין" עיי"ש).

מראה השטח בימינו הוא כך: נחל עמוד מתחיל מצפון באיזור "ביר אל שייך" (בין מערת רבי כרוספדאי האמורא, לצינור רבי יוסי דמן יוקרת) וממשיך דרומה עד שהוא נשפך לים כנרת. כשהנחל עובר סמוך לצפת (ליד קברי רבי חוצפית המתורגמן ויהודיע הכהן) מתקבצים מימיו בבריכות מים מרהיבות הנקראים "בריכות שכו"י" ע"ש נחל שכו"י (שהיה נקרא בזמן האריז"ל נחל "בְּרֵאל") הנשפך לשם מצד מזרח. לפני הבריכות גם נשפכים לנחל מימיו של נחל מירון, המתחילים במעיין 'מגידו' למרגלות ציון הרשב"י במירון. איזור זה שליד צפת נקרא בלשון האריז"ל "ראש הנהר שטוחנין בו החיטים" וכדלהלן.

נחל עמוד – גיא הטחנות – ואדי טוואחין

במורדות הרי צפת, הפונים לכיון מערב, נמצא גיא עמוק בעל מורדות תלולים משני צדדיו, ובו עובר נחל מים הנקרא בימינו "נחל עמוד" (ע"ש עמוד סלע נדיר בגובהו שנמצא בהמשך הנחל ליד קיבוץ חקוק). בעבר היה נקרא הנחל "נהר דולבאי" (שו"ת הלכות קטנות למהר"ם חגיו בקונטרס גיטין, וכן בעוד מקורות, וע"י בעדן ציון ערך רבי אבא), אך ברוב השנים היה שמו בפי העולם "גיא הטחנות" או בערבית "ואדי טוואחין" וזאת על שם עשרות טחנות הקמח שפעלו בערוץ הנחל, תוך שהם מנצלים את כח המים כדי להניע את גלגלי הטחנה. טחנות קמח אלו פעלו כמעט עד לשנת תש"ח, וכפי שמעיד חו"ז בספרו עדן ציון שהלך לשם כמה פעמים כדי לטחון חיטים למצות מצוה בערבי פסחים.

חוץ מטחנות הקמח הרבות, קיימים במקום גם שרידים למבני תעשייה אחרים שניצלו את כח המים. מדובר במבנים ששימשו ל"בטאן" דהיינו "מבטשת צמר" בלשון ערבי, בהם עסקו תושבי צפת

רצופה באשר לזיהוי של אחד מהקברים הללו. במשך השנים ניסו יהודי צפת וירושלים לחפש את הקברים ע"פ הסימנים שמסר מהרח"ו, בפרט היו אלה רבי בערל זילברמן מצפת, ור' שלום גפנר מירושלים וזכרונם לברכה, אולם גם הם לא הצליחו להגיע לדבר ברור, וכל כמה שנים היו מצביעים על סלעים ומערות שונות, באיזורים שונים בנחל עמוד, שאולי הם הם הקברים האבודים. וכפי שחז"ז מציין בספרו 'עדן ציון' לגבי קבר רבי אבא: "מנו"כ סמוך לצפת במורד ההר למערב העיר סמוך להעמק של הבתי רחיים של מים, אחר קבר ר' יצחק. הגם שעברתי בשטח ההוא כמה פעמים בשביל טחינת החיטים למצות מצוה אבל לא זכיתי להזדמן לנו איש היודע בדיוק מקום מנוחתו לזכות לראות מקום הקדוש הזה. וש"ב הרה"ג ר' דוב זילברמן נ"י מראה מקום מנו"כ בגיא הטחנות, בהר, החפירה

ה'בטא"ן' חפירה אחת גדולה נכנסת בהר הזה, שם קבור רבי אבא הנזכר באדר"א רבא דפרשת נשא".

ובכן, מהרח"ו מזכיר מסלול מסויים, אשר בו פוגשים בתחילה את קבר רבי חייא, וממשיכים "בדרך ההוא עצמו רחוק מעט" לקבר רבי נחוניא בן הקנה, וכנגדו קבור רבי יצחק, וכאשר מגיעים למטה בנהר פונים והולכים לאיזור טחנות הקמח, עד אשר מגיעים לבטאן הגדול אשר בראש ההר שלמזרחו נמצא קבר רבי אבא.

הנסיגות במשך השנים למצוא את הקברים האבודים

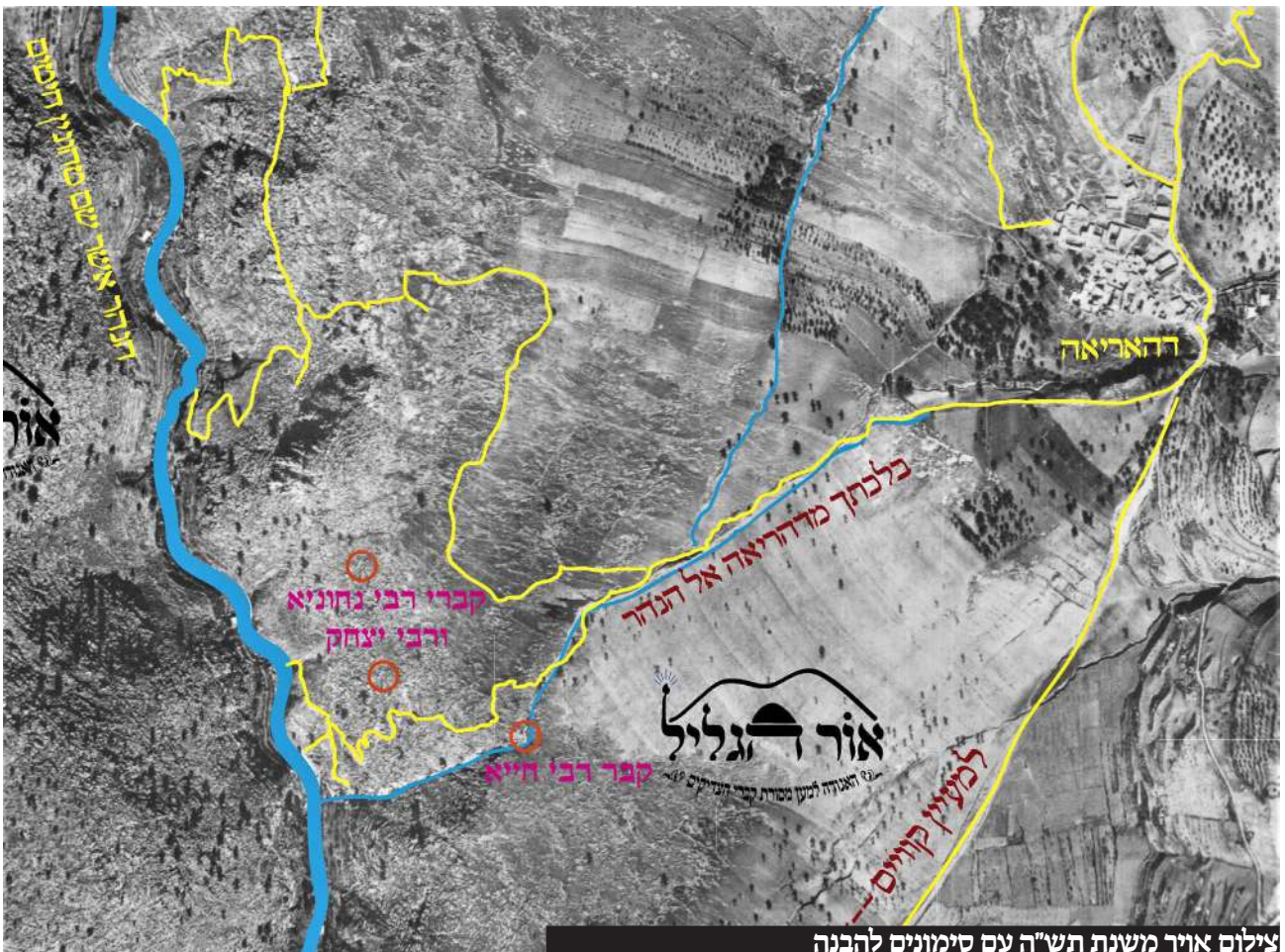
ארבעת הקברים הללו נשכחו במשך השנים, ולא נשארה בימינו שום מסורת

הנהר קצת, גם מן המקום ההוא מתחיל לרד מן ההר אל הנהר הנזכר. והנה שם לשמאל הדרך יש רחוב קטן בין הסלעים, ולדרום הרחוב ההוא יש סלע אחד גבוה ונראה פעין כתל אחת, שם הוא קבור רבי חייא הנזכר באדר"א רבא דפרשת נשא.

כאשר תרד עוד בדרך ההוא עצמו רחוק מעט, תמצא שם לצד מזרח הדרך סלע אחד יחידי גבוה וקוף בקומה זקופה, ושם תחת הסלע ההוא עצמו קבור רבי נחוניא בן הקנה.

כנגד הסלע הזה מכן ממש בישר לצד צפון באמצע ההר, יש שם סלע אחד גדול, ושם בקיעה אחת גדולה מפסיק הסלע לשנים, שם קבור רבי יצחק הנזכר באדר"א רבא דפרשת נשא.

בהגיעך למטה בנהר יש שם 'בטא"ן' אחד שמתקנים בו הבגדים, והוא ה'בטא"ן' היותר גדול אשר בנהר ההוא. והנה בהר שלמזרח ה'בטא"ן' ההוא, יש בראש ההר מכן כנגד

צילום אוויר משנת תש"ה עם סימונים להבנה

זיהוי הדרך העתיקה מדהריאה לנהר

המפתח הראשון והעיקרי לפיו יש לנסות ולחפש את הקברים, הוא למצוא את אותו שביל הליכה, שבו השתמשו תושבי דהריאה בעבר, בדרכם לרדת אל הנהר לטחון את החיטים. וב"ה שמשימה זו נפלה בחלקו של מיודענו הרה"ח ר' אלימלך הויזמאן שליט"א, שהצליח דרך מפות עתיקות וצילומי אוויר, ואף בסיוע רחפנים ("דראון"), למצוא את עקבותיו של אותו שביל. ולא נחה דעתו עד שהביא אותנו, ביחד עם מומחים וותיקים נוספים, וביחד צעדנו במורד אותו שביל עד שהגענו לטחנת הקמח הגדולה הנמצאת בסופו, ועומדת מכוונת מול הכפר דהריאה הנמצא בראש ההר למזרחה.

וכעת ניגש שוב לדבריו הקדושים של מהרח"ו, ונלמוד אותם בדקדוק, בצירוף הסברים להבנה לפי תנאי השטח כיום:

ובכן, הכפר דהריאה התחתונה היה קיים בעבר היכן שכיום איזור שכונות "גני הדר" מתחת לבניני מאור חיים - הכניסה הדרומית לצפת, ובשונה מדהריאה העליונה שהיתה באיזור צומת ביריה, כפי שרואים כל זאת במפות העתיקות.

מכפר דהריאה התחתונה היה שביל שדרכו היו יורדים אל הנהר אשר שם טוחנים החיטים, הלא הוא נחל עמוד כיום. דרך זו מסומנת במפות הישנות, וניכרת בבירור במפה המנדטורית משנת תש"ב, וכן בצילומי האוויר מאותם שנים. הדרך בתחילתה עוברת בסמוך ואף בתוך מסלול נחל אכזב של מי הגשמים הנקווים (גם בזמננו) מאיזור התעשייה לכיון נחל עמוד, וליד קבר רבי חייא (כדלהלן) הדרך פונה ימינה, שכן משם מי הגשמים מגיעים למקומות שאי אפשר לצעוד בהם, כגון צוקים ותהומות פעורים.

הדרך עצמה כבר איננה בשימוש שנים רבות, ומרוב שנים של עזובה בדרך השביל, נצמחו על אם הדרך עצים ושיחים, קוצים וברקנים המקשים את ההליכה, ויש אשר צריכים לזחול על ארבע כחיתו ארץ מתחת העצים, כדי להמשיך ולרדת את השביל עד הנהר. אמנם כאשר מגיעים יותר למטה, פוגשים את שרידי הדרך העתיקה, כשהיא מפולסת ממש בין הסלעים והצמחים, והיא ממשיכה במורד צלע ההר, עד ממול מבנה טחנת הקמח של דהריאה, שם הדרך מסתיימת בנחל המים.

וכן בספר 'אבן השהם' (חלק ח' מקומות הקדושים) כותב המקובל הגה"ח ר' אביש ציינווירט שליט"א כי "כל המקומות הללו אין ידוע בדיוק מקומם", וזאת לאחר שר' אביש הטריח את עצמו לפני עשרות שנים יחד עם שאר בני החבורה בחיפוש אחר המקומות, אך לא הצליחו למצוא את הדרך ואת הסימנים המופיעים בשער הגלגולים. זוהי הסיבה שכאשר נדפס ספר קדמונו בשנות התש"מ, לא הכניסו בספר שום זכר לקברים אלה.

אמנם בספר "מקומות קדושים וקברי צדיקים בגליל" (הרב הרצבורג והרב גבאי) ציינו את כל הקברים הללו לפי הבנתם, אולם כפי שנראה בהמשך המאמר, גם זיהוי זה ברובו אינו עולה יפה, כנראה עקב גירסא מוטעית במהדורה הנדפסת של 'שער הגלגולים' שגרמה להם לחפש את קבר רבי נחוניא בצפון הנחל, במרחק רב מאד מקבר רבי חייא (שלגני קבר זה אכן כיון יפה כפי שנרחיב להלן).

הגדולה היוצא מההר". (הוא משתמש בלשון מהרח"ו, אבל אינו מוסיף שום פרט נוסף).

זכר לאותם נסיונות אנו מוצאים גם בקונטרס "ציוני מקומות הקדושים" של ר' שלום גפנר שהוציא בשעתו ביחד עם מיודענו יבדלחט"א הרה"ח ר' נח שטרנפלד שליט"א, כאשר במהדורה הראשונה בשנת תשכ"א הוא חשב כי כל המסע מדהריאה אל הנהר הוא בסמוך למקום ה'שייח' קווייס' (ליד מעיין עין כובס), שהוא דרום הרבה מדהריאה, כי בימיו ראה דרך אחת ויחידה שיוורדים בו מחורבות הכפר דהריאה אל הנהר, והוא מציין את כל ארבעת הקברים בסביבה זו, כשהוא מתאר סלעים וחפירות מסוימות, אולם הוא מציין בסוף דבריו: "בענין כל המקומות הללו נצרך לנו עדיין בירור וחיפוש רב". ואכן, כאשר בשנת תשל"ח הוא הוציא מהדורה חדשה של הקונטרס הוא משנה את דבריו ומציין ליד 'בריכות שכו' בצפון הנחל, מבלי להעניק סימני זיהוי ברורים.

זיהוי קבר רבי חייא

לאחר שמצאנו את הדרך והמסלול "מדהריאה התחתונה לרדת אל הנהר", נמשיך בדברי מהרח"ו:

"תלף בדרך ההוא ותגיע עד המקום שפבר משם נראים מימי הנהר קצת, גם מן המקום ההוא מתחיל לרד מן הנהר הנזכר" דהיינו שמגיעים למקום מסויים שמשם אפשר כבר להבחין קצת במימי הנהר. אמנם כיום אי אפשר לראות ממרחק את "מימי הנחל" ממש, וזאת עקב התקטנות כמות המים ומאיך גידול הצמחיה העבותה מסביבו, אבל ישנו מקום שממנו אכן כבר רואים את אפיק הנחל למטה. מקום זה נמצא כיום בדיוק בחורשה אשר מעל קבר רבי חייא כפי שציין הרב הרצברג הנ"ל. (כדי להגיע לנקודה זו, יש קודם כל להגיע לקבר רבי חייא, וזאת ע"י הכביש המוליך מאזור התעשייה לעין כובס, באמצע הדרך בצד ימין יש חניה גדולה, ממנה מסתעפת ימינה דרך עפר, ולאחר כ 400 מטר רואים בצד שמאל גיא עמוק אשר מימינו סלע גדול צבוע בכחול ומסומן בתור קבר רבי חייא. בדרך העפר נמשיך הלאה כמה עשרות מטרים, והחורשה הנ"ל נמצאת משמאל, מעל הסלע של רבי חייא). בנקודה מדוייקת זו השביל שהלך עד עתה במישור (כשהוא הגיע מצד מזרח מכיון איזור התעשייה בצמוד לתוואי מי הגשמים, ולא מהכיון שממנו באנו עכשיו), מתחיל מכאן "לירד מן ההר אל הנהר", שכן מכאן והלאה הדרך הופכת לתלולה במורד ההר.

ואכן, כאשר מגיעים לנקודה זו, בה אפשר לראשונה להבחין באפיק הנחל למטה (בצד הדרומי), כאשר מחפשים לשמאל הדרך מוצאים באופן ברור "והנה שם לשמאל הדרך יש רחוב קטן בין הסלעים", כאשר בתוך כל הסלעים הרבים כאילו נחצב ע"י מי הגשמים רחוב קטן פנוי מן הסלעים, מוקף מב' צדדיו בסלעים ענקיים. בסיומו של הרחוב הקטן לצד דרום, נמצא בדיוק "ולדרום הרחוב ההוא יש סלע אחד גבוה ונראה פניו כתל אֶחָת" כאשר סלע זה בולט בגודלו וגובהו מכל הסלעים בסביבה, ותחתיו ישנה כעין מערה בין הסלעים, ובה מצויין כיום קברו של רבי חייא מהזוהר "שם הוא קבור רבי חייא הנזכר באדרא רבא דפרשת נשא". זיהוי זה נעשה ע"י הרב הרצברג בספר הנ"ל, והרב ישראל מאיר גבאי אף התקין במקום מצבה ושילוט, ומאז הפך המקום לאבן שואבת לרבים מאחב"י הבאים לשפוך שיחם במקום קדוש זה. וכאמור, לגבי קבר זה נראים דבריו נכונים ומכוונים אל האמת, כאשר כל הסימנים שמסר מהרח"ו, התגלו כולם במקום זה, בלי יוצא מן הכלל.

זיהוי קבר רבי נחוניא בן הקנה

לפי המשך דברי מהרח"ו, יש להמשיך לרדת "באשר תרד עוד בדרך ההוא עצמו רחוק מעט" ותו לא. דהיינו שצריך להתחיל את הירידה, ולא לרדת עד למטה. ואכן זוהי הגירסא האמיתית כפי שמופיע בכת"ק מהרח"ו. אולם בחלק מהמהדורות הנדפסות מופיעים כאן ב' מילים "בהגיעך למטה - בדרך ההוא עצמו וכו'" (כאשר ברור שהיא שגגת המעתיק מהקטע הסמוך של רבי אבא שם אכן מופיעים ב' תיבות אלו), וכנראה כתוצאה מכך החליט הרב הרצברג שיש קודם כל לרדת למטה לנהר ושם להרחיק נדוד כק"מ וחצי (על אף שזה הרבה יותר מ"רחוק מעט") לצד צפון עד לסלע מסויים למזרח הדרך שבשעתו כבר הצביע על כך ר' שלום גפנר בספק, והרב הרצברג הסכים שהוא הוא המקום האמיתי. אולם לפי כתב

היד הנ"ל, ברור שצריך לחפש את הסלע למזרח הדרך, באמצע הירידה לנחל מכיון דהריאה, רחוק "מעט" ולא הרבה, ולפני שמגיעים למטה. (חוץ מעצם הדבר שלא שייך "להגיע למטה" פעמיים, גם לרבי נחוניא, ואח"כ גם לרבי אבא, ופשוט).

אם כן ברור כשמש, שצריך לחפש את קבר רבי נחוניא באמצע הירידה של השביל מקבר רבי חייא לנחל "תמצא שם לצד מזרח הדרך סלע אחד יחיד גבוה וזקוף בקומה זקופה", כלומר, שצריך למצוא (בין כל הסלעים הרבים המפוזרים שם למאות), סלע יחיד, גבוה, וזקוף בקומה זקופה "ושם תחת הסלע ההוא עצמו קבור רבי נחוניא בן הקנה".

וכעת נשאב קורת רוח מלשונו של ידי"נ הרה"ח ר' אלימלך הויזמאן כפי שהעלה בקונטרס "מבארו של מלך" (מנחם אב תשפ"ג):

סימן הסלע ברור מאד: א) "יחיד", היינו מובדל מעט מן ההר ואינו דבוק בו כשאר הסלעים. ב) "גבוה וזקוף בקומה זקופה" גבהו

בריכת המים הבנויה מתחת לבטאן היותר הגדול ליד החפירה של רבי אבא, במרכז התמונה תעלת המים על הגשר

החפירה בראש ההר למזרח הבטאן הגדול, נראים שרידי הבטאן הענק

יותר מרחבו, כזקיפת איש העומד בקומה זקופה.

כל ההר מלא סלעים רבים, ישנם כמה סלעים שיתכן אולי הם אותו 'הסלע יחידי'. אמנם סלע אחד מצאנו בס"ד באמצע גובה ההר, ממזרח הדרך (באמצע שקיעת ההר, אשר בו מסתיים השביל ויורד אל הנחל וטחנת הקמח), סביבו נאה כעין חצר קטנה המבדיל ומנתק את הסלע מן ההר, והוא עומד 'יחידי', וגם מראהו מרובע ו'גבוה בקומה זקופה', ונראה כעין אבן על אבן, מונחים מברייתם על סלע הדבוק בהר. מתחת הסלע נמצאת חפירה קטנה, וגם שפך עפר הרבה, ואולי זהו מקום פתח המערה הנמצא "תחת הסלע ההוא עצמו".

עוד מצאנו סלע יחידי אחר, גבוה וזקוף יפה, וגם הוא ממזרח הדרך וסמוך מאד אליו, ויש למטה ממנו חפירות וכעין כוכים. אמנם הספק שחל בו הוא מטעם כי בטרם מגיעים אליו הוא נמצא מדרום הדרך, ורק לאחר שעוברים אותו הוא עומד מצד מזרח הדרך. ועוד חזון למועד לברר הענין בס"ד. עד כאן מלשונו של ר' אלימלך. ומצורפים למאמר זה תמונות של ב' הסלעים הללו, והבוחר יבחר.

אמנם לענ"ד כעת מסתבר יותר הסלע הראשון שנראה כעין אבן על אבן, משום שהוא ממש מכוון ביושר נגד הבקיעה של רבי יצחק כדלהלן, שלדעתנו מזהה באופן וודאי ללא ספק, וכעין 'פאזל' שזה משלים את זה. יתכן גם שבמשך ארבע מאות שנה מאז תקופת האריז"ל נסדק הסלע לרוחבו, ואולי אף נפלו חלקים ממנו ברעידות האדמה החזקות שפקדו את האיזור כידוע, או מחמת פגעי מזג האויר גשמים ושלגים.

זיהוי קבר רבי יצחק מהזוהר

כעת, לאחר שנתברר לנו סביבות מקום קבר רבי נחוניא בן הקנה, ואולי אף מקום הקבר ממש, נצטרך לחפש בצד צפון "פְּנֵד הַסֵּלַע הַזֶּה מְכוּן מְמֵשׁ בְּיֶשֶׁר לְצַד צְפוֹן בְּאֲמֻצַּע הָהָר". וגם כעת נביא את לשונו של ר' מיילעך הנ"ל:

"פְּנֵד הַסֵּלַע הַזֶּה מְכוּן מְמֵשׁ בְּיֶשֶׁר לְצַד צְפוֹן". בעמדך על השביל בדרך היורד מציון ר' חייה לעבר נהר טחנית החיטים, תביט אל מצפון הסלע של ר' נחוניא בן הקנה. "בְּאֲמֻצַּע הָהָר", לא בראשו, ולא למטה, אלא באותו קו גובה של ר' נחוניא בן הקנה. שניהם למעלה ורחוק מן השביל. גם משמע שהוא באמצע אורך ההר, ורחוק

הסלע הגבוה והזקוף הנראה להיות ציון רבי נחוניא

הסלע הנוסף שמוצאים להיות אולי קבר רבי נחוניא

הסלע של רבי נחוניא יחידי ומופרד מההר

ממנו. עוד משמע שאין צריכים כלל לראות את המקום מציון ר' נחוניא בן הקנה, אלא שההולך בדרך ההוא ימצא אח"כ את הציון מכוון ביושר לצפון באמצע ההר. **יש שם סלע אחד גדול, ושם בקיעה אחת גדולה מפסיק הסלע לשנים**. אמנם כל ההר מלא מאות סלעים, ואין לך סלע שאין בו כמה בקיעות, אבל משמע ממהרח"ו שיש לחפש אחר 'בקיעה' מיוחדת שמפסיק 'סלע אחד גדול' 'לשניים', שזהו סלע מיוחד בגדלו שונה משאר סלעי ההר. אכן סלע שכזה נמצא מצפון לר' נחוניא לא רחוק הרבה, ונראה היטב מן הדרך היורד את ההר, ונראה ברור מאד גם מלמטה ליד בית טחינת הקמח, **שם קבור רבי יצחק הנזכר באדרא רבא דפרשת נשא**.

ע"כ דבריו לגבי ציון רבי יצחק. וזכיתי להיות שם גם עם כמה מאנ"ש, ואכן כאשר עומדים למטה ב'נחל עמוד' ומסתכלים כלפי מעלה, רואים באמצע שיפוע ההר ממש "סלע אחד גדול" ונראה כאילו בקיעה מפסיקה אותו לשנים. זאת בצירוף הידיעה שזהו הדרך והמהלך שבו יש לחפש את הסלע, בצירוף הסלע היחידי והזקוף של רבי נחוניא (שצריך להיות בקו ישר עם קבר רבי יצחק), משלימים זה את זה, ונראים הדברים אמיתיים בעז"ה.

אמנם הרב הרצברג שנקט כי רבי נחוניא קבור במעלה הנהר ליד בריכות שכוי, חידש פירוש חדש בדברי מהרח"ו, ולפיו אפשר לחפש את הסלע והבקיעה בהר אחר לגמרי, הנמצא מעבר השני של הנהר בצד צפון, והוא מצא זאת בדיוק מעל "החפירה הגדולה" של קבר רבי אבא (לשיטתו כדלהלן) במרחק של כמה עשרות מטרים בלבד. אך מחמת ג' סיבות מרכזיות קשה לקבל זאת: (א) משמעות דברי מהרח"ו היא שהסלע והבקיעה נמצאים באותו הר ממש של קבר רבי נחוניא, וכלשונו "כנגד הסלע מכון ממש לצד צפון באמצע ההר" כלומר, אותו הר עצמו. (ב) הרצברג מציין את הבקיעה בצלע ההר עצמו, דהיינו בתוך הצוק של ההר, שההר עצמו מבוקע לשנים, ולא בתוך "סלע אחד" כלשון מהרח"ו. (ג) עצם הדבר שהבקיעה שהוא מציין נמצאת ממש מעל קבר רבי אבא, מהווה פירכא גדולה לכל שיטתו, כי לא יתכן שהם סמוכים כ"כ אחד לשני, ומהרח"ו בדבריו מתעלם מזה לגמרי, ומעדיף לציין את קבר רבי יצחק ביחס לקבר רבי נחוניא ולא ביחס לקבר רבי אבא.

כמה רבי יצחק איכא בגלילא?

זו גדולי המקובלים, ולפנינו ספר שער הגלגולים שהיה ברשותו של המקובל רבי יהודה פתיא, ורואים שבכתב ידו מחק את המילה "נפחא".

גם חו"ז בעדן ציון הקשה על הקבלה שמציינים את רבי יצחק במירון מדברי האריז"ל האלו, ורצה ליישב שבמקור היה כתוב רק בר"ת "ר"י", וטעו המדפיסים ופיענחו "רבי יצחק", בעוד צריך לפענח "רבי ייסא" שגם הוא מוזכר שם באדרא רבא. אולם בימינו שכבר זכינו לאורו של כתי"ק מהרח"ו עצמו, רואים שהוא כתב במפורש "רבי יצחק" ולא כתב נפחא.

אם כן צריך לברר מי הוא אותו "רבי יצחק" הקבור במירון. וכתב ר' אלימלך הנ"ל כי ב'אבן השוהם' כתב רבי אביש ציינווירט כי **"אפשר שהוא ר' יצחק סתם דשמעתא שהוא ר' יצחק בר אחא** (ראה בסדר הדורות ח"ב דף קיט ט"ד)". ואילו ר' שלום גפנר ז"ל כתב ב'ציוני דרך' (אות קכ) כי אולי הוא רבי יוסי ב"ר אלעזר בן רשב"י, שנקבר מחוץ

כאן נצטרך לעצור ולדון אודות קברותיהם של שני "רבי יצחק". שכן כפי העולם מקובל כי רבי יצחק התנא קבור בחצר הרשב"י במירון, וכבר כתב רבי שמואל ויטאל בהגהתו על שער הגלגולים כאן: **"אמר שמואל. הרי מפורש כאן שאינו קבור עם רשב"י ובנו רבי אלעזר במירון כמו שאומרים העולם, שהציון הג' אשר שם הוא רבי יצחק"**.

והאמת היא שבעבר היו קוראים לרבי יצחק הקבור במירון "רבי יצחק נפחא", וזה בוודאי אינו נכון, כי מהרח"ו בשם האריז"ל מציין קברו דווקא בטבריה (כיום בחצר המלון הסקוטי, ולצערנו מונעים גישה לשם בימינו). בהקשר לזה יש לציין כי במהדורות הנדפסות בעבר כתבו על רבי יצחק דגן (הקבור ליד רבי נחוניא) **"רבי יצחק נפחא"**. וכבר הרגישו בטעות

למערה, כמו שכתב המהרש"א (סנהדרין צ"ח ע"א) על הגמרא 'שנים ראיתי וקול שלשה שמעתי'. וכן ראיתי מביאים בשם הרב דמירון הגה"ח ר' מאיר שטרן ז"ל. ברם פוק חזי מה עמא דבר, ואי אפשר להתעלם ממאמר העולם כמו שכותב מהר"ש ויטאל, וכן מובא ב'שם הגדולים' להחיד"א (מערכת ר' אברהם גאלאנטי): "שמעתי מרב אחד ז"ל שקבלה בידו שהרב מה"ר אברהם הנזכר היה עשיר ובנה מממונו חצר מירון ששם ציון הרשב"י ור' אלעזר, ור' יצחק זי"ע". ע"כ דבריו.

יתכן שהפתרון נמצא בדברי רבי משה ירושלמי בסיפור מסעו (משנת תקכ"ט) הנדפס בשם "ידי משה" שכותב בזה"ל: "ליד שער החצר, במרחק מה, קבור השמש של ר' שמעון בר יוחאי ושמנו היה ר' יצחק, וגם עליו בנוי ציון". ואם כן מדובר בשמשו של הרשב"י שגם שמו היה ר' יצחק. ואילו התנא רבי יצחק קבור כאן ליד רבי נחוניא, בעוד רבי יצחק נפחא קבור בטבריה, והכל על מקומו בא בשלום.

זיהוי קבר רבי אבא

לאחר שמהרח"ו מתאר את קברותיהם של רבי נחוניא ורבי יצחק זה כנגד זה, הוא ממשיך: "בְּהִגְיָהּ לְמִטָּה בְּנֵהָר יֵשׁ שְׁסָם בְּטָא'ן אֶחָד שְׁמִתְקַנִּים בּוֹ הַבְּנָדִים, וְהוּא הַבְּטָא'ן הַיּוֹתֵר גָּדוֹל אֲשֶׁר בְּנֵהָר הוּא". אז ראשית כל, עכשיו יש "להגיע למטה בנהר", כלומר, סוף סוף לרדת מהשביל שהוליך מדהריאה לנהר, להגיע לנהר עצמו ושם יש לחפש את הבטאן. כפי שכבר כתבנו, היו כמה "בטאנים" בערוץ הנהר, ואם כן יש לחפש את הבטאן היותר גדול מכולם. לפי הרב הרצברג, מדובר בחורבה הנמצאת בסמוך לבריכות שכוי, במפגש הנחלים של מירון ושכוי עם נחל עמוד.

אולם כחצי ק"מ משם דרומית לכיון דהריאה, פוגשים באמצע הדרך בטאן גדול בהרבה, ולפי השרידים בשטח נראה שהוא היה בעל כמה קומות, ובתחתיתו על פני הנהר נבנתה בריכה ענקית, אשר שרידיה עדיין ניכרים היטב בימינו אלה. בענין זה יש להוסיף, כי לפי צורת פעולת הבטאן הידוע, מתאים יותר המקום הזה מאשר המקום ליד בריכות שכוי, ונסביר יותר:

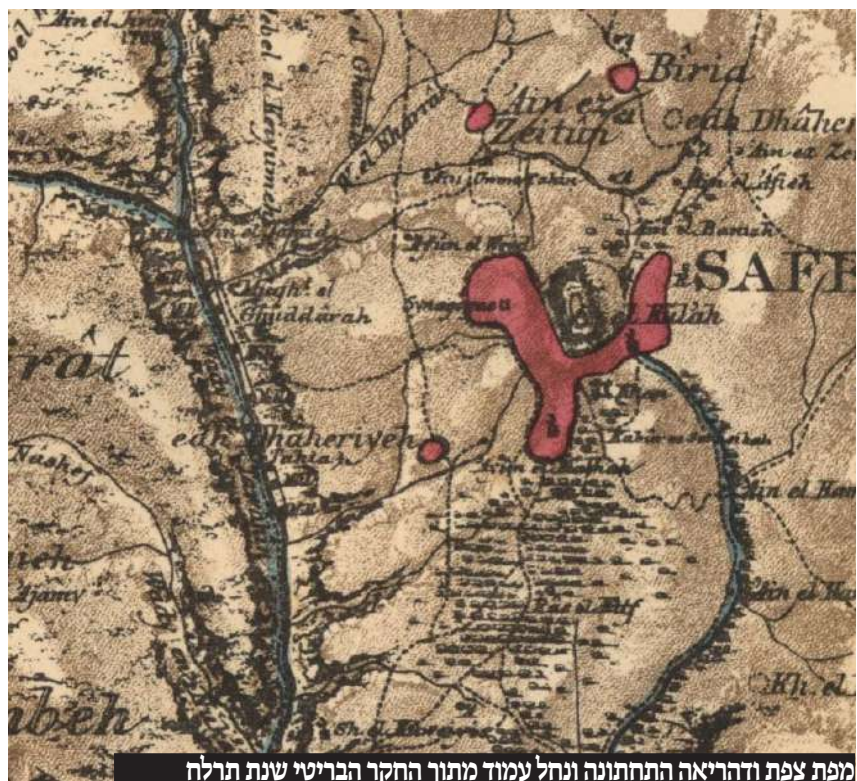
כדי ליצור מבטשה טובה היו צריכים ליצור תעלה המובילה את המים מנקודה

הרחוב הקטן בין הסלעים

מערת רבי אבא לשיטת הרב הרצברג

מפת צפת ודהריאה התחתונה ונחל עמוד מתוך החקר הבריטי שנת תרל"ח

גבוהה ושומרת על הגובה שלהם, ובתחתית הנחל בנו את מבנה המבטשה, כאשר המים שנופלים מגובה רב מסובבים לגלגל ענק שמחובר למוט עץ שעולה למעלה ומסובב עוד מספר גלגלים שהם מחוברים לפטישי ענק. עקב הסיכוב - הפטישים מכים בחוזקה על האריגים אשר נמצאים באמבטיות מלאות במים בתחתית המבנה. (ע"פ 'המכלול').

ואילו ליד בריכות שכוי לא מצאנו אפשרות ליצור תעלה כזאת, וכן הבריכות אינם ליד המבנה, משא"כ במבנה הנ"ל רואים עוד בימינו את התעלה שהובילה את המים לראש המבנה, ובהמשך יש שרידים גבוהים מאד של מבנה ענק, ובתחתיתו בריכה ענקית, שכיום מסלול ההליכה בנחל עמוד עובר שם בתוך הבריכה והשביל עובר מצד אחד של הנחל לצידו השני. אמנם יש אפשרות נוספת שם לעבור מלמעלה דרך תעלת המים התלויה כעין גשר מעל אפיק הנחל, אולם נראה שיש חשש סכנה לעבור שם.

וממשיך מהרח"ו: **וְהָנָה בְּהַר שְׁלֹמֹזָרָה הַבְּטָא'ן הַהוּא, יֵשׁ בְּרֹאשׁ הַהָר מְכוֹן כְּנָגַד הַבְּטָא'ן חִפְיָה אַחַת גְּדוֹלָה נִכְנַסְתָּ בְּהַר הַזֶּה.** כלומר, בהר מסויים הנמצא למזרח הבטאן, יש "בראש ההר" בדיוק מול הבטאן, "חפירה אחת גדולה נכנסת בהר הזה". ואכן, בבטאן שאנו עוסקים בו, נמצא מולו בצד מזרח הר אשר ממש בראשו נמצאת חפירה גדולה בתוך ההר, והיא ניכרת היטב מלמטה, כפי שאפשר לראות בתמונה המצו"ב. **שֵׁם קְבוּר רַבִּי אַבְא הַנִּזְכָּר בְּאֲדָרָא רַבָּא דְּפְרֶשֶׁת נְשֵׂא.** אמנם למעלה מראש ההר הזה מתחיל מישור קצת, וממנו ממשיך הר נוסף גבוה יותר, אולם מלמטה רואים רק את ההר הסמוך, אשר בראשו החפירה הנזכרת.

אמנם ליד הבטאן שזיהה הרב הרצברג בסמוך לבריכות שכוי, צפונית משם נמצא על צלע ההר בצד מזרח, חפירה-שוחה גדולה, אשר בסיומה מצד צפון יש כעין מערה גדולה ובתוכה מציין את קבר רבי אבא. וכאן אני מרגיש חובה לספר כי כאשר הייתי במקום בחודש אייר תשע"ב ביחד עם הרה"ח ר' נתן דוד שפירא ז"ל, הוא התבטא בפני כי הוא זוכר היטב שכבר לפני כחמישים שנה היה במקום זה בדיוק עם ר' בערל זילברמן מצפת. ולפי דבריו משמע שר' בערל היה מראה את קבר רבי אבא במקום זה שציין הרב הרצברג, וכפי דברי העדן ציון שהבאנו בתחילת המאמר.

אולם ישנם כמה תמיהות על זיהוי זה, אשר מכוחם נראה יותר להעדיף את הזיהוי

על כך: "ואני בעניי אומר אם קבלה נקבל שהענין קשה מאד, ומה גם דבזוהר הקדוש אמרו פעמים אין מספר על רבי אבא חד ממאריהון דמתניא".

ובספר עדן ציון הקשה ע"ז שבסדר הדורות כתב בשם גלילות ארץ ישראל כי רב קבור בבבל, קבור ארוך י"ח אמה, וכדאיתא בגמ' (נדה כ"ד) שהיה ארוך בדורו. וכן כתב בספר האשכול (הלכות ספר תורה י"ד) בשם רב האי. גם בגמ' ברכות (מ"ב סוף ע"ב) מוכח דנח נפשיה דרב בבבל, והוליכו את ארונו לקברו בעיר אחרת. עיין שם ברש"י. וכפי שמעיד לנו בעל גלילות ארץ ישראל שקברו לא רחוק מקבר יחזקאל הנביא, שהוא על שפת נהר 'כבר'. גם אמרו בגמ' (סנהדרין מ"ז) שלקחו עפר מקברו לרפואה, ובאו ואמרו לשמואל והתיר להם. עיין שם. משמע שנקבר בבבל סמוך למקום ישיבתו של שמואל.

ומיישב 'ונראה לעניות דעתי דאפשר לומר שנשאו אחר כך את ארונו לארץ ישראל, מקום שבתו ולימודו בימי נעוריו, ובפרט מקום לימודו חכמת הקבלה עם חכמי הזוהר הקדוש. ונקבר אצל חבירו רבי יצחק. והמעשה של העפר היה לפני זה. ואפשר שאפילו אחר כך נתקדש מקום קבורתו לסגולה ולרפואה, ועל כן קבורתו מקודם תיכף על נהר 'כבר', סמוך וקרוב למקום הנסיעה לארץ ישראל". והדברים פלאיים.

ויה"ר שזכות הצדיקים, התנאים והאמוראים הקדושים, וזכות האריז"ל ותלמידו מהרח"ח, יעמוד לנו להושיע בכל משאלות לבנו לטובה ולברכה, להגיע לראש השנה לאומן לציון רביה"ק, ולזכות ביום הדין בכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים אמיתיים אמן ואמן.

שכתבנו לעיל: א) החפירה הזאת שמציין הרצברג אינה "בראש ההר" אלא על צלע ההר סמוך לתחתיתו, ואין מתאים לכתוב עליה שהיא בראש ההר. ב) גם לפי הזיהוי של הבטאן ליד בריכות שכוי, החפירה אינה "מכוון כנגד הבטאן", אלא נמצאת צפונית יותר. ג) ההר אינו נמצא למזרח הבטאן הווא, אלא מצפון. ד) כפי שכתבנו לעיל, מצורת פעולת הבטאן מוכח יותר שהבטאן הגדול היה דרומית יותר. ה) בפשטות משמע מלשון מהרח"ו שאפשר להבחין בחפירה כאשר עומדים ליד הבטאן למטה, ואכן מהבטאן הדרומי עד היום מבחינים בה בבירור מלמטה, ורואים שינוי בצבע האדמה כעין חפירה, משא"כ באותה שוחה ארוכה ליד בריכות שכוי שא"א להבחין בה כלל מלמטה. ו) גם קשה לפרש בה "חפירה נכנסת בהר" שכן היא כעין בור ארוך וצר ותו לא, משא"כ בבטאן הדרומי רואים שהחפירה נגסה וחפרה מההר עצמו.

רב תנא ופליג

לסיום פרק זה, מן הראוי לציין כי לפי דעת חלק מהמקובלים, רבי אבא הנזכר תמיד בזוהר הקדוש ובאדרא רבא שבפרשת נשא - הוא הוא האמורא 'רב' שנקרא 'אבא אריכא', וחי ארבע מאות שנים. וכן מביא בסדר הדורות ובשם הגדולים בתחילת הספר. ושם בסוף סדר תנאים ואמוראים כתב שחי שלש מאות שנים. לפי שיטה זו מובנים דברי הגמ' (עירובין נ: תענית יד: ועוד) "רב תנא ופליג", מכיון שרב היה אכן בשנותיו הראשונות תנא ממש, והיה יכול לחלוק על תנאים אחרים.

אמנם רבו המפקקים על שיטה זו, ואף החיד"א עצמו בשם הגדולים מעיר

"שם מלא אור ושמחה..."

הפעם, בבית הגנזים, נעסוק בתיעוד מתוך תיעוד...

בתחילת שנת תשכ"ד, התפרסמה באחד מעיתוני היהודיים של ארצות הברית כתבה, העוסקת בידעה שנמצאה בארכיון "יווא" (ידישער ינסשפאלעכער אינסטיטוט³, שעסק בשפת היידיש) משנת תרפ"ו, הכתבה עצמה מתעדת את השתלשלות הדברים - והרי היא לפנינו:

רדיפות חסידי ברסלב באומן בידי הסובייטים

מנשה אונגר

חסידי ברסלב נרדפו בקביעות בברית המועצות.

בארכיון יווא נמצא כתב יד של כתב, שכתב תחת שם העט "דר. סאנין"¹, שנשלח לאחד מהעיתונים היהודיים מחוץ לברית המועצות. מתוכן הדברים נראה כי הכתבה נשלחה לעיתון בתחילת שנת תרפ"ו. יתכן גם שאכן כתב היד הזה לא פורסם מעולם. בכל אופן, מעניק לנו הכותב תמונה מעניינת על חסידי ברסלב באומן, ואיך נחוג ראש השנה בקלויז הברסלבי.

והרי לנו תקציר מכתב היד:

כותרתו היא: "ראש השנה באומן אצל

חסידי ברסלב" (שנת תרפ"ו).

"בבית הקברות העתיק, השוכן בראש גבעה בפאתי העיר, מכוסה כולה בעשב, נמצא "דעם רבי'נס ציון" וה"שטיבל" של חסידי ברסלב.

באומן עצמה, אומרים, ישנו בסך הכל כ-60 חסידים "אנשי שלומינו", מהם כ-10 בעלי-מלאכה, שהם גם חברים בהתאחדות הפועלים העצמאיים; מלמדים; כמה בחורים חיים על קצבה; כמה סוחרים גדולים; והיתר - עניות פשוטה."

ובאמירה התמימה הזו, שעשר בעלי-מלאכה הם גם חברים בהתאחדות הפועלים, כבר היתה "מסירה" קטנה - שההתאחדות

1. דר. א. סאנין פרסם מאמרים, לפחות חלקם פרו סובייטיים, בעיתון הזה עצמו, החל מקיץ תרפ"ה, ושם נכתב כי הוא מדווח מקיב.

מהילדים "פיונירים"³, או שבאו מסקרנות גרידא, לראות את המראה, ומי מהם שבאו אכן להתפלל, לקחת חלק ב"עבודה", זאת אין יודעים...

"בעלי-המלאכה החסידים נפלה רוחם בראותם כמה עסקנים סובייטים, שבאו להביט על ה"חגיגה"..."

(ואונגר מוסיף כאן בסוגריים: אני חושד שדר. סאנין המדובר

היה בעצמו אחד מאותם "עסקנים סובייטים" שבאו להביט על ה"חגיגה"...)...

"בבית הכנסת הורגשה התרוממות עילאית, אורת יום-טוב נעלית. לפתע, בסוף התפילה, נשמעה הכאה. מחיאות כפיים קצביות. כאן - יצאו בריקוד בתפילה. מתכנסים אל ה"עמוד", מתלכדים במעגל, פוצחים בניגון. צעירים, עומדים על הספסלים, מוחאים כף אל כף לפי הקצב... "התחושה היא כאילו העניות כולה יצאה מהבור ובריקוד נכנסה פנימה אל ההיכל, שם מלא אור ושמחה, והכל מתנועע, ושוטף ורועש משמחה."

וכאן מוסר הכותב שיחה שהיתה לו, בשעת מעשה, עם מורה יהודי, שגם היה שם אז בבית הכנסת, ואותו מורה אמר לו:

"נו, נסו נא לקחת את הקלויז מהחסידים האלה, הלא ילכו על קידוש השם עד כדי שפיכת דמם, אני מכיר את הכפריים, הם עקשנים, בטוחים ומתבצרים באמונתם, ובכן, אם שצריך ללכת ל"ציון" של הרבי, הגבול יהיה מניעה? מברחים את הגבול, מסכנים את החיים, אבל על הציון יהיו. ואל תחשבו לרגע שהם מעטים, העניות היא ההשפעה שלהם. אפילו את הילדים הם סוחבים..."

ואותו מורה נותן, לכן, עצה, שהיא קריצה לשלטון הסובייטי או ל"ייבסקציה": צריך, הוא אומר, לפתוח מועדון פועלים, ולמשוך לשם את בעלי המלאכות העניינים, ולא להניח שיהפכו את הילדים לחסידי ברסלב...

3. "פיוניר" - "חלוץ" - תנועת הנוער הקומוניסטית בה היו חברים ילדים עד גיל 14.

ה' אב - נסיעה לצפת לרגל הילולת האריז"ל

חנורות האברכים ירושלים - בית שמש

והמארגנים המסורים דאגו לרכוש גלילי ניילון שחורים להדביקם על החלונות, לבל ניכשל בשמירת העיניים ברחובות העיר הקייציות.

אשרינו מה טוב חלקינו!

נערך סעודת פת שחרית לכבוד ההילולא בציון רבי ישמעאל כה"ג, במהלכו השמיע מדברותיו הרה"ג ר' נתן פיישר שליט"א.

מחזה מפעים היה על אם הדרך בחזרה לירושלים, כאשר עקב עיכובים שונים היו מוכרחים לנסוע דרך העיר טבריה,

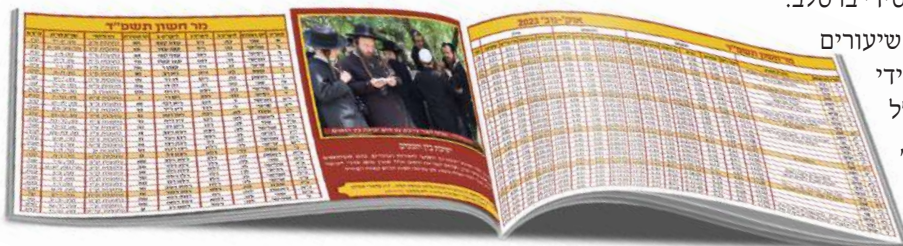
כמנהגנו בשנים האחרונות נערכה נסיעה ביום ה' אב - יום הילולת האריה"ק, להשתטח על ציונו בעיה"ק צפת"ו.

לאחר שפיכת הלב בתחינות ובקשות כל אחד ומשאלותיו, נסעו להתפלל תפילת שחרית בכח בציון הרשב"י במירון, לאחמ"כ

לוח שנה "מורשת הנחל"

לוח הלימודים השנתי, המופיע מידי שנה ע"י "מורשת הנחל" שזכה בשנה שעברה לכמה חידושים מרענים, יוצא בימים אלו מבית הדפוס, להיות מופץ לכלל אנשי שלומינו חסידי ברסלב.

בלוח השימושי מופיע בין היתר, השיעורים הקבועים הנהוגים בין אנשי שלומינו חסידי ברסלב, שנקבעו עלידי זקני אנ"ש זצ"ל ושליט"א, וכן זמני היום לפי אופק ירושלים, בית שמש ומירון. הביאו ברכה אל כליכם.

שבת סיום ומסיבת פרידה

מכינה לשיבה ירושלים

הצדיקים מסביב לעיה"ק ירושלים ת"ו, וחזרו לתפילת שחרית כותיקין בצוותא חדא בהיכל המכינה.

לאחר תפילה מרוממת כראוי לברסלב'ר בחורים, נערכה "מסיבת פרידה" כאשר הבחורים נפרדו מראש החבורה ומחבריהם באיחולים לבניים בשירה וזמרה "אז גאט וועט געבן געזונט און לעבן וועלן מיר זיך ווייטער זעהן".

המאכלים והמטעמים לכבוד שב"ק מעשי ידי משפחת ראש החבורה שיח'.

בסעודה שלישיית שוב התיישבו בצוותא חדא, וראש החבורה השמיע שיחה נפלאה לסכם את כל היסודות בדרכי ועצות רביה"ק ותלמידיו, שרכשו במשך השנה ב'מכינה'.

לאחר הבדלה ותפילת ערבית התיישבו לסעודת מלוה מלכה עשירה כיד המלך, ולאחמ"כ יצאו להשתטח על קברי

כמידי שנה נערכה במכינה לשיבה ירושלים "שבת סיכום" לארוז את האוצרות הנפלאים שרכשו במהלך השנה, ולהכניס ל'כלים' כדי שידעו הבחורים איך להשתמש בהם בכל עת להאיר להם את תחילת הילוכם בעלותם לשיב"ק והמשך דרכיהם בחיים.

קבלת שבת ותפילת מעריב ערכו בצוותא בהיכל המכינה, בהתרוממות הלב, לאחמ"כ התיישבו יחד לסעודת ליל שב"ק, עם מיטב

פתיחת הזמן לקראת מחזור תשפ"ד

כנס הכנה רבתי לימי אלול ור"ה

חזרות האגרנים בארה"ק

אחריו השמיע שיחה נפלאה הרה"ח ר' נתן ליברמנט שליט"א, שהרחיב את הדיבור אודות הגילוי של עבודת התשובה שגילה לנו רביה"ק שעיקרה "שמע בזיונו ידום ושתוק" להתחזק בכל מצב למרות שהוא מתפלל ואינו נענה, יחשוב זאת כתיקון על עוונותיו. כמו"כ הנעים את עבודת ימי אלול שהמה ימי רחמים ורצון ובכל הזמנים שאין צריכים להיות עסוק בהכנה לנסיעה לציון רביה"ק, יש לעסוק בתשובה ובמעשים טובים לחטוף את ההזדמנות שניתן לנו מאת אבינו שבשמים (ראה להלן תוכן דבריו המלאים).

בסיום דבריו המעוררים שוררו ברוב רגש והתעוררות מנוסחאות הימים הנוראים המשמשים ובאים.

לאחר ברכת המזון ותפילת ערבית חזרו כל הקהל לבתיהם מלאים וגדושים בכלים נפלאים לנצל את חודש הרחמים והסליחות בכוח של רביה"ק ההולך לפנינו, לזכות לשנה טובה ומתוקה, להיכתב בספרן של צדיקים גמורים.

להחזיר את המלכות שמים, להרגיש את עול מלכותו עלינו, וזה ענין ר"ה שעוסקים רבות בתיקון המלכות, ורביה"ק הוריד לנו עבודה בפשטות - לעשות וידוי דברים, שע"י זה מהפכים את הצירופים שנהפכו ע"י העוונות לצירוף לטובה.

וכאשר זוכים לבוא לרביה"ק ראוי לנו לשמוח עד אין סוף, כמו שאמר רביה"ק כי בר"ה יכול לעשות תיקונים שאין יכול לעשות בכל השנה.

עוד הדגיש כי אצל רבינו באים בעיקר לרוחניות, אולם יש לדעת כי כאשר מבקשים ישועה ומופת - גם בגשמיות, הרי זה ודאי אפשר לפעול אצל רביה"ק על ציונו.

בסיום דבריו הנפלאים יצאו כל הקהל בריקודי קודש "מי יתן לי אבר כיונה אעופה ציונו הקדוש אומנה", "מי שזכה להיות אצלו על ר"ה ראוי לו לשמוח כל השנה..."

כנס הכנה רבתי נערך בר"ח אלול לקראת ימי אלול ור"ה, בשילוב סעודת ר"ח מפוארה בהודאה על שזכינו לקיים את הקיבוץ בר"ה העבר, ובתפילה על העתיד שנזכה לקיים אותו בריבוי עם בשובה ונחת.

למעלה מ-300 אברכים גדשו את היכל ביהמ"ד "נחלת חן" בעיר בית שמש, כאיש אחד בלב אחד לשמוע בדיבורים ולהתכונן בהכנה דרבה לחודש הרחמים והסליחות וימי הקיבוץ על ציון רביה"ק אומנה, לקיים ציוויו "איש בל ייעדר".

לאחר נטילת ידיים לסעודת ר"ח כיד המלך, שוררו ניגוני התעוררות מעניינא דיומא וחודש אלול, והר"ר ראובן שיף שליט"א פתח והנחה את המעמד בטוב טעם.

לאחמ"כ השמיע הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא שליט"א דיבורים נלהבים על שגב גדולת הר"ה של רבינו, אודות עבודת הוודי דברים אצל הצדיק, שמטרתו

מי שזכה
לזכות אנשי ישיבה

ראוי לו לשמחה מאד מאד

אני דודי ודודי לי
ר' נתן לברמנט שלישי"א
סיבת זכרה לזמן ארוך

מסעדת ר"ח מסעדה לבנים
ביתר 6.00
נצ"ר 6.50
ביד"ר 9.15

בליחות אנשי שלומינו
מתאכלים ברעותא הדא
בננס הכנה והודאה
בשילוב סעודת ראש חודש רבני
לזמן לבני חינוך אלוף ראש השנה רבני"ט
והודאה על שובנו חרות אננו ב"יה
שיתקיים בש"ה
ביום חמישי פרשת שופטים
ר"ח אלול
בביתמ"ד "נחלת חן" בי"ש
בשעה 6.00 אחה"צ

ר"ח שלי
שילה על הכף
הרה"ח
ר' שמואל צבי שפירא
שלישי"א
ד"רם רבנים ראש השנה

ראוי לו לשמחה מאד מאד
ריוקיים והקמאת כף
במיוון כלה יצד
החנות יחולל על יום
השבוע והמסקנת הדינים

השטת מורשאים
4.45 בע"ש
אחריהם על המלך

הדפוס ישיבתי
י"ח תשפ"ג
02.580.7949 | 0747.961.081

חומרה אישית

הדפוס ישיבתי
י"ח תשפ"ג
02.580.7949 | 0747.961.081

עבודת ימי אלול

תוכן דברי הרה"ח ר' נתן ליברמנט שליט"א בכנס הכנה דרנה, ר"ח אלול תשפ"ג

והיאך מצינו בושה גדולה יותר לפני ה' מאשר ש"שמע בזיונו ידום וישתוק"? הרי שאכן זוהי עיקר התשובה - החרטה על העבר שמוכחת מכך שמתוך בושתו שומע בזיונו ואינו משיב.

ורביה"ק ממשיך, כי יש לנקות את הדם כדי לזכות לתשובה, ומגלה לנו אור חדש בעבודת התשובה, שהעולם רחוקים מזה מאד: שיש לנקות את הדמים. וכיצד עושים זאת? ממשיך רביה"ק ומביא גמ' בבבא בתרא: שלחו ליה למר עוקבא, בני אדם קמים עלינו וכו' השיב להם "דום לה" והתחולל לו והוא יפיל לך חללים", ומפרש רביה"ק כי זהו "לבי חלל בקרבי", כי כאשר שותקים לבזיונות מתנקה הלב.

הרי רביה"ק פותח שער לדופקי בתשובה, כיצד לעשות תשובה כראוי. כל מה שעושים - מה טוב, אולם התשובה האמיתית היא להרגיש חרטה בלב, וזאת כאשר מבזים אותו וידום - שלא יהיה לו שום תרעומת, כי יודע שאת ה' ביזה הרבה יותר, ומחמת כן הוא שותק למחרפהו, זוהי התשובה.

בנוסף לכך, ראבר"ן שואל: מה יעשה מי שאין מבזים אותו? - הוא שואל זאת באופן אחר, כיצד יתכן שהתיקון יהא תלוי ביד אחרים (שיבזו אותו) - אולם התירוץ הוא, שמן השמים מבזים את האדם בכל עת, כאשר האדם עושה התבודדות זה כמה ואינו נענה, אין מסתכלים עליו, זה בעצמו בזיון! אך על האדם להיות "שמע בזיונו", שלא להתפעל, רק למחרת שוב יעמוד בהתבודדות למשך שעה, ואל יבהל, כי הרי סוף סוף ה' הוא הרחמן ויתן לו את מה שצריך, ועד אז ישמע בזיונו, כי אינו ראוי לקבל את בקשתו.

חרטה על העבר אינה סתם אמירה בפה כי אם הרגשת כאב הלב

הבה נתעמק בקטע אחד וננסה ללמוד את הפשוט.

אות ב': אי אפשר לבוא לכבוד הזה - כבוד אלקים, כי אם ע"י תשובה, ועיקר התשובה שישמע בזיונו ידום וישתוק. 'עיקר', היינו שכל שאר הדברים טפלים, והרי מבואר בחז"ל כמה דברים בתשובה; חרטה על העבר, קבלה על להבא, וידוי, - מבואר כאן כי הכל כביכול "טפל", רק העיקר הוא: שישמע בזיונו ידום וישתוק.

זאת ועוד, רביה"ק מחדש כאן חידוש נפלא שאינו נזכר שוב בליקו"מ והוא פלא, ובכן הבה נתבונן:

חרטה על העבר וקבלה על להבא - איזה מהן עיקר? מבואר בחז"ל "המתחרט על העבר ואינו מקבל להבא דומה לטובל ושרץ בידו". אילו יעזוב את השרץ ויטבול, הרי כל בר דעת מבין כי לא עזיבת השרץ מטרתה, אלא הטבילה במקוה, אמור מעתה, כי התשובה הינה חרטה על העבר, אולם ללא קבלה להבא אינו כלום.

חרטה מהי? לא סתם אמירה בפה, כי אם הרגשת הלב, שירגיש כאב לבבו על הנעשה, וככל שמרגיש יותר שהרע במה שעשה, כואב לו יותר.

וכמה שיותר הוא מתבייש, הוא מתחרט יותר.

לא לשכוח שחודש אלול הוא "חודש הרחמים והסליחות"

ברצוני לעורר נקודה: בימים אלו כולנו בווערים לר"ה של רביה"ק עד כלות הנפש וכל אחד שקוע בהכנות לנסיעה. אולם הבע"ד מחפש עצות איך לבלבל אותנו, הוא מחפש להתגנב לתוככי ההכנה דרבה וגורם לדבר דיבורים שאינם כלל למעשה ואינם חלק מוכרח מההכנות לנסיעה, כמו מתי אתה נוסע, ואיך אתה נוסע וכו', כדי שנשכח שחודש אלול הוא "חודש הרחמים והסליחות". אכן ראש השנה גבוה מהכל, אולם הדיבורים מסביב לר"ה ומצב המלחמה וכו', העיסוק בכל אלה הוא רק מעשה בעל דבר שמטרתו להשיכח מאתנו את 'אלול'.

בימי אלול, בפרט, צריך לחזור בתשובה. אולם אור התשובה נסתר מאד, ורביה"ק מגלה לנו אור חדש בעבודת התשובה. בתורה ו', "קרא את יהושע", מגלה רבינו דברים עמוקים, נקודה עליונה ונקודה תחתונה, עמוק מני עמוק.

כמו שמפרש החפץ חיים את המשנה באבות: "אם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה נגדך", היינו, אם אחד צריך לעסוק לפרנסת ביתו, אי אפשר לבוא אליו בטענה מדוע לא עסק בתורה, אולם אם כאשר חוזר מעבודתו אינו מזדרז לחטוף לימוד התורה, אזי "אם בטלת מן התורה" - כאשר כן היה ביכולתך ללמוד, "יש לך בטלים הרבה", מצרפים את כל היום שבטל מן התורה.

ויש להישמר מקטרוג נורא זה.

הרי נתנו לאדם עת רצון, ואם אז אינו בא לשוב, מה יענה ליום פקודה... צריך הרבה חיזוק. כל אחד צריך לחשוב חשבון ימיו ולילותיו, אך העיקר הוא ההתבודדות, בעקביות ובעקשנות, ביום או בלילה, לנצל את ימי הרצון והרחמים.

וכמובן, לא ליפול מכך שהוא מתפלל זה כמה ואינו רואה שינוי, רק ישמע בזיונו ויחשוב כי אין מגיע לו מבוקשו מחמת כל מה שעשה, זוהי התשובה, ובסוף יעזור ה' בסיוע הצדיקים, וכל אחד כפי דרגתו תהיה לו סייעתא דשמיא.

ובזה המעט שהאדם עושה - מסייע לו הצדיק.

בימי אלול יש להיות עסוק בתורה, תשובה, רצונות וכיסופים.

יתן ה' שנזכה לחטוף בשני ידיים, ברצינות, והעיקר התפילות בימי הרחמים והרצון. ושנזכה לבוא לרבינו לראש השנה עם משהו. למרות שאין מגלים זאת, הרי רביה"ק יודע מה שעשה כל אחד וכיצד הוא בא אליו.

בזכות זה נזכה לשנה טובה ומתוקה כתיבה וחתימה טובה ושנת גאולה וישועה.

האדם צריך לחפש ולבקש מה ביכולתו לעשות. לרצות לעשות טוב. והרצון הזה הוא ע"י התבודדות, להתחזק כפי מה שיכולים, דייקא בימי אלול שהמה עת רצון, וודאי שחובה עלינו לפחות לא לעורר דינים ח"ו שכביכול לא אכפת לנו ממצבנו, מכל מה שעברנו.

בזמן שאין חייבים לדבר אהדות ההכנות לנסיעה יש לנצל עד תום בתשובה ומעשים טובים

וכמו שאמרנו, מה שחייבים לדבר בענין הנסיעה, הרי שאין דבר גדול מזה, למרות הזמן שלוקח, אולם את הזמן שאין חייבים לעסוק בזה, יש לנצל עד תום ולשמור מכל משמר.

הרי שאצל העולם, מי שרוצה לעסוק בתשובה נכנס למרה שחורה ה", אולם כאן רביה"ק מגלה לנו כי זה שנשאר בשמחתו ואינו נבהל מכל מה שעבר עליו, רק עוסק הלאה בעבודת ה', שכן הוא יודע כי הכל בשביל למרק עוונותיו - זוהי התשובה.

יש לחפש ולבקש מה ביכולתו לעשות עוד טוב

הרי אנו עומדים בימי אלול. העבודה של אלול וההכנה לנסיעה הקדושה, כל אחד כפי מה שהוא. אולם בשאר הזמן שאין צריך להכנות, יש לזכור שהימים האלה המה "חודש הרחמים והסליחות".

אבינו שבשמים מצפה שנשוב אליו, כמובא בספר שערי תשובה (שהיינו לומדים בשיבות הליטאיות בימי אלול וחוזרים עליו הרבה בלי שיעור), על המלך שרצה לרחם על כל היושבים בבית

הסוהר ופתח את הפתח שכולם יוכלו לברוח, וכולם ברחו, מלבד אחד שנשאר, באמרו שהרי המלך הושיבו עבור עבירה שעבר, ואם כן עליו לרצות את עונשו ואל לו לברוח. אולם המלך כעס עליו מאד: הרי הפתח פתוח לפניך ומדוע לא ברכת!?

ובכן, אבינו שבשמים נתן לנו חודש של רחמים וסליחות, הוא פתח לנו את הפתח שנבוא אליו להתרצות לפניו, למרות שעברנו מה שעברנו, אולם יש לנצל את הזמן.

אכן, רבינו יתקן הכל, אולם הרי גילה לנו: "אתם בלעדי אינכם יכולים, אולם גם אני בלעדיכם איני יכול", היינו, שאם האדם לא יעשה כלום, מה יועיל לו.

בעז השי"ת

ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הארץ

חאספו

חבורות הבחורים
דחסידי ברסלב

שע"י
מורשת
הנחל

שיחה מעניינת התקיימה בהיכל ישיבת 'שערי תבונה' בבוקרו של
יום השישי – בדר"ח אלול, בין שני ברסלבר בחורים, שמעון נתן
ואברהם משה, וכך היא נשמעה:

שמעון נתן: א גוטן חודש!

אברהם משה: יש לי ד"ש מהכביש עבוך.

שמעון נתן: מה?! דרישת שלום מהכביש?

אברהם משה: כן, כן. אולי לא מהכביש אלא מהמדרכה...

שמעון נתן: נו מה הד"ש, דיברת איתם?

אברהם משה: לא דיברתי איתם, אלא יש לי דרישת שלום שהם מסרו עבוך.

שמעון נתן: ממתי נהיית מבין בשפת הכבישים והמדרכות?

אברהם משה: לא נהייתי מבין, אולם ידוע לי מה הם מבקשים ממך.

שמעון נתן: אולי תפסיק כבר לדבר בחידות ותגיד בבירור מה אתה רוצה!?

אברהם משה: צודק, הבה ניגש ישר לענין:

שמעון נתן חברי האהוב, היכן היית אתמול בחבורה שהתחילו בתנופה מחודשת?

שמעון נתן: אומר לך את האמת, רציתי לבוא, אבל חלק גדול מהמניעות זה הדרך הארוכה. אין לי כח ללכת את כל הדרך מהישיבה עד להיכל החבורות הלוך וחזור. אילו היו החבורות מתקיימות במקום קרוב יותר בוודאי הייתי מגיע בשמחה.

אברהם משה: נו, זה מה שאמרת לך. יש לי בשבילך ד"ש מהכביש - או מהמדרכה. הוא מתאבל על כך שהפסקת ללכת עליו לחבורה, כי יש לו תאוה שתלך עליו לחבורה. שכן בשביל זה הוא נברא וזה התפקיד שלו.

שמעון נתן: נראה לי שהגזמת.

אברהם משה: לא, ממש לא. אני אמנם לא בקי בשיחת כבישים, אולם זה בדיוק מה שרביה"ק אומר בחיי מוהר"ן שיחה שט"ו "הדרכים תאבים שיסע עוד אחד עליהם להצדיק האמת" ע"ש.

אין לנו מושג כמה הדרכים האלו חשובות. כן, עצם הדרך עצמה שוה כל מאמץ.

שמעון נתן: החייתני, אברהם משה אהובי, אכן אני מרגיש שאני מקבל כחות לסבול את הדרך הארוכה.

לספור את הפסיעות

נעצור

כאן את השיחה בין אברהם משה לשמעון נתן, ונעבור לשיחה אמיתית שהזדמן לי לשמוע בין שני בעלי בתים פשוטים מעמך בית ישראל.

האחד סיפר לחבירו כי שמע שטוב לבריאות הגוף ללכת ולפסוע בכל יום עשרת אלפים פסיעות, (לא ניכנס כרגע האם זה נכון או לא, אולם כך היה מעשה) והמשיך וסיפר, כי היות שהוא נוהג ברכב ולא יוצא לו ללכת הרבה ברגל, אולם הוא חפץ ללכת במספר פסיעות הנ"ל כל יום, הרי שהוא קנה עבור כך מכשיר אלקטרוני מיוחד שהולכים עליו, והוא סופר ומונה כל פסיעה שפוסע, כך הוא יודע כמה פסיעות כבר עשה במשך היום, וכמה עליו להשלים למספר עשרת אלפים.

לשמע שיחה (בטילה) זו, התנוצצה בלבי לפתע, הבנה מוחשית בדברי רביה"ק ומוהרנ"ת המפליגים בגודל **כל פסיעה ופסיעה** שהולכים לצדיק ולכל דבר שבקדושה.

שאינ הכוונה רק החשיבות העצומה שיש מהדרך בכליות, שזה עצמו חידוש שהדרך גם היא חשובה, ולא רק המטרה, אלא **שכל פסיעה ופסיעה בפרטיות נספרת ונמנית** [זכורני שמרוב התלהבות פשוט ספרתי הפסיעות שלוקח לי מפתח ביתי עד פתח ביהמ"ד שע"ש רביה"ק, ויצא לי כ-1000 פסיעות...].

הדברים אמנם מפורשים בדברי רביה"ק, רק שכאן זה פשוט נהיה אצלי מוחשי, והאמת היא, שאי אפשר כלל למנות הפסיעות דקדושה וכפי שנראה להלן.

*

כלפי מה דברים אמורים.

זכינו עתה בזמן אלול לחזור ולהתחדש בהתאספות והתקבצות ב"חבורות הבחורים". הבה נתבונן, מלבד המעלות העצומות שיש לנו בכל התקבצות בחבורות

של התחזקות בעבודת ה', התקרבות לרביה"ק והתחזקות בדרכי עצותיו, דיבוק חברים, ניגוני השתפכות והשתוקקות לה' וכו' וכו', אשר בודאי נחשב כל זה בזמננו כנסיעה לצדיק, עוד זאת זוכים אנו גם במתנה נפלאה נוספת והיא: **הדרכים והפסיעות!** וכפי שהוכיח רביה"ק אחד שהיה מקורב ונתרחק ואמר לו בזה"ל: **"הדרכים מבקשים את תפקידם**, כדאיתא במדרש (איכה א) על פסוק דרכי ציון אבלות, שהם מתאבלים על שפסקו עולי רגלים שהיו עוברים עליהם. וכן אלו בני אדם שהם נוסעים והולכים

לצדיק האמת כשחם ושלוש נפסק אחד מהם ונמנע מלנסוע, אזי גם הדרכים מתאבלים ומבקשים את תפקידם. כי הדרכים תאבים שיסע עוד אחד עליהם להצדיק האמת, תמה אני איך משליכים חבורה אהובה וחביבה כזו וכו'" (חיי"מ שט"ו ע"ש).

יותר מזה אמר רביה"ק לר' יודל ור' שמואל אייזיק ז"ל מגדולי תלמידיו, שהתגוררו בתחילה בדאשיב שהיתה רחוקה מעירו של רביה"ק אז,

והיו נוסעים אליו משם, ופעם אחת רצו לבוא לגור יותר קרוב כדי להיות סמוכים אליו תמיד וכך עשו, אמר להם רביה"ק: שהוא מתגעגע מאד אחר **הדרכים** שלהם שהיו נוסעים בהם אליו, ואמר **שבכל פסיעה ופסיעה שלהם כנסעו אליו נברא מלאך מכל פסיעה ופסיעה**. (חיי"מ רצ"א).

ודבר זה אמר רביה"ק על נסיעות של כל השנה, לא רק על ראש השנה.

אמנם, בערב ר"ה האחרון באומן דיבר מזה, ואמר בזה הלשון: "איך ווינטש מיר אז איך זאל זוכה זיין צו זעהן דאס לעכטיקייט פון דיא וועגין וואס איר פארט אויף זייא צו מיר - אחלי שאזכה לראות אור בהירות הדרך שאתם נוסעים עליו אלי" (חיי"מ שם)

ובוודאי שהנסיעה לר"ה הבעל"ט העולה על הכל, מי יוכל לשער גודל אורה וכמה נפלאים דבריו הקדושים של מוהרנ"ת (ברכות השחר ה, פז): מי מנה עפר יעקב, מי יכול למנות ולשער יקרת קדושת כל

פסיעה ופסיעה שדורכים על העפר כשהולכים לדבר שבקדושה כגון לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ולקבל פני רבם דקדושה ולשפוך שיחם בהתבודדות לפני השי"ת שמכל **פסיעה ופסיעה** שדורסים על העפר נעשים תיקונים ושעשועים גדולים למעלה **שאי אפשר למנותם ולשעורם** עכ"ל ק.

היוצא לנו מכל הנ"ל לעובדא ולמעשה הוא, כמה יש לנו להחשיב, לייקר ולהעריך כל פסיעה ופסיעה בדרך לחבורות ולכל דבר שבקדושה, ולשמוח עם הדרכים עצמם, ולזכור

שאמנם כאן בעוה"ז המציאו מכשיר שמונה וסופר את הפסיעות, אולם שם למעלה כל פסיעה בקדושה אמר עליה מוהרנ"ת "מי מנה עפר יעקב", שאי אפשר כלל למנות ולשער יקרת קדושת כל פסיעה! וק"ו בן בנו של ק"ו יקרת וקדושת כל חבורה עצמה... (ועל כך בפעם אחרת בעו"ה).

אשרינו! אשרינו!

זכורני שמרוב

התלהבות פשוט

ספרתי הפסיעות

שלוקח לי מפתח

ביתי עד פתח ביהמ"ד

שע"ש רביה"ק, ויצא לי

כ-1000 פסיעות...

מה עושים כשיש נחיתת חירום?

א-ל-ו-ל

איזו מילה מפחידה... או אולי: איזה מילת קסם...

אני מסתובב כאן בין טובי הבחורים לומדי ובוגרי הישיבות הקדושות ובוגריה מכל הגוונים והסוגים, ואני רואה גישות סותרות ואולי אפילו קצת 'מסובכות' ביחס לחודש הנפלא הזה.

מצד אחד, אני רואה את החרדה והפלצות אצל חלק מהם, וגם אם זה לא למעשה - הרי שלפחות יודעים שקיימת מציאות כזו. בפרט אהבתי לשמוע מאחד הבחורים ציטוט מלא של רבינו יונה בשערי תשובה, את המשל הידוע עם המחותרת חתורה וכו' (שער ראשון אות ב); ומצד שני, אני שומע מילות קסם כאלו של קירבת אלוקים והכנה דרבה להכתרת מלכו של עולם וכו' וכו'.

אולם, מה שכואב לראות, זה בחורים ש'הסתבכו' עם החודש הנפלא הזה, מחוסר ידיעה או הבנה או שניהם יחד, ונתנו גט כריתות לכל מה שקשור בחודש הזה, עד שמצידם עולם כמנהגו נוהג - - - ורק ביום א' סליחות הם יפגשו לראשונה עם מושגי תשובה וסליחה בסיסיים. מקסימום הם מוכנים לשיר את הנוסח של תפילות ר"ה, ואפילו מוכנים להשתתף ב'זיץ' רציני שבו ישירו את כל הלחנים העדכניים על מילות המחזור. רחמנות!

אה רגע, שכחתי כי כברסלב'ר יש לי באלול הרבה נושאים שאני מונח בהם ראשי ורובי: סוכני נסיעות וחברות תעופה, מעברי גבול ונסיעות פנים, אכסניות והכנסת אורחים שונות וכו' וכו'. אם אני בחור "ברמה", יש לי גם הבנה בדקויות של נוסח מירון וירושלים, והבנה בקיבוצים שונים וכו' וכו', והרשימה ארוכה... תאמינו לי שכל זה אפילו לא קצה המזלג... (אמר לי פעם אחד המשגיחים בישיבה שלמדו שם הרבה מאנ"ש עם השנים, שאצל כל העולם כמה שמתקרבים לר"ה המצב נהיה יותר רציני (ווערט ערנסטער דער מצב), לעומת זאת אצל הברסלב'ר כמה שהם מתקרבים יותר לר"ה הם נהיים יותר מעופפים וחיים בעולם שלהם עם דאגות משלהם...)

ובכן, מכל האופציות הללו, ברור לי שאני מפספס כאן משהו ענק, כי אני מרגיש שזה לא זה ולא זה.

אז הכי פשוט, בוא נשמע מה יש לרבינו הק' לגלות לנו אודות הימים הללו.

בודאי כל משכיל דורש את ה' כבר התחיל לעסוק בימים קדושים אלו בתורה ו' בליקו"מ קמא העוסקת בכוונות חודש אלול, מי ע"י חבורה פלונית או ע"י קבוצה אלמונית ומי דווקא בלימוד יחידי, ולא נאריך כאן בכל התורה הנפלאה שבודאי כ"א לומד כדבעי רק נעמוד על נקודה קצרה לעובדא ולמעשה ואם נזכה לכווין לאמת והיה זה שכרינו.

וזה לשון רביה"ק: **"וכשרוצה אדם לילך בדרכי התשובה, צריך להיות בקי בהלכה, וצריך להיות לו שני בקיאות, היינו בקי ברצוא, בקי בשוב וכו'"** וכן בסוף התורה מביא מוהרנ"ת את הענין יותר באריכות ומסיים שם **"כי אי-אפשר לילך בדרכי התשובה, כי אם כשבקי בשני הבקיאות האלו"**.

ומעודי תמהתי על ענין זה, שנראה מתוך דבריו שחלק בסיסי במעשה התשובה היא הידיעה והבקיאות הנ"ל, זה לא סתם חיזוק על מה שעבר עלינו למפרע כאומר אל תבכה על מה שהיה ואל תישבר מזה כי היה צפוי שיהיה לך ירידה ולכן תקום ותתחזק וכו', וזה גם לא ידיעה והכנה למה שעתידי להיות כאומר עכשיו שאתה הולך לחזור בתשובה ולקחת את עצמך לידיים, שים לב מתוכננים לך במסלול גם ירידות חדות ועקומות שונות וכו' כאחד שחווה את המסלול מראש ומוכן לתת לי ציוני דרך לפני שאני מתחיל את מסלול ההליכה, כדי שלא יהיו הפתעות בהמשך.

אלא, מהתבוננות מעמיקה בלשונו ובעיקר במקומות השונים שמוהרנ"ת מביא את זה בליקוטי הלכות נראה ברור שיש כאן משהו הרבה מעבר לזה, יש כאן יסוד בסיסי ומרכזי בדרך התשובה, שאם לא נשיגו, חסר לנו משהו מהותי בתשובה, ורבינו ז"ל

הלביש את זה בכוונות אלול ללמדנו שזה עיקר העבודה בחודש זה, והלא דבר הוא.

*

יצא לך לשים לב שיש כמה סוגי נחיתות?! ישנם טייסים המבצעים נחיתה רכה כזו, נעימה, שגם אם ישנת כל הטיסה אתה ממשיך לישון תוך כדי, ויש כאלה שעושים את זה בפראות שהמרחק בין זה לנחיתת חירום היא לא רחוקה, יש שעושים את זה בבת אחת יעלו שמים ירדו תהומות ויש שעושים את זה בהדרגה, יש כאלו ששולטים במצב ויש כאלו שנראה שהמצב שולט בהם...

אני לא יודע מה גורם לו לטייס פלוני מחברה פלונית להתנהג בצורה הזו או בצורה אחרת מה שכן אני יודע מה זה אומר לנו.

אתה כרגע בחודש אלול, אתה בכיוון של המראה כלפי מעלה בכל עבודה שהיא: תורה, תפילה, עבודת השם על כל גווניה. אך שים לב: יש גם נחיתה בסוף הדרך... אתה לא הולך להישאר באויר. לפני שמטוס ממריא, ברור לו היכן ואיך הוא עומד לנחות (למעט באירוע של קריסת מגדל התאומים, שלהם היתה תכנית רק להמריא ואתם יודעים את ההמשך רח"ל, וב"ה אנחנו לא בכיוון הזה) זאת אומרת, שאם אין לך תוכנית נחיתה אתה גם לא ממריא. נקודה.

אבל איך תיראה הנחיתה שלך זה תלוי רק בך, אם תעשה את זה טוב ברכות ונעימות זה יהיה נפלא אך אם לא תלמד איך לעשות את זה בצורה טובה זה ייראה בהתאם.

*

כשרבינו מדבר כאן על בקיאות בשוב זה אומר לנו אל תחשוב שאתה רק ממריא כלפי מעלה, אתה חייב להיות בקיא היטב איך נוחתים ואיך משתמשים למעשה עם הרשימו הנפלא שהיה לנו בעת העליה גם למטה כשאני על הקרקע כרגע,

היית למעלה הרגשת בעננים הלימוד תורה ועבודת התפילה היו בשמים, נפלא, עכשיו צריך לראות איך אתה לומד ומתפלל כשאתה מקורקע ולא בעננים, כשאתה מתחיל להרגיש שאתה מאבד גובה ומתחיל

שאחרי העבירה, שהבן אדם מרגיש רע וגרוע ומיואש, ורואה איך מכל התוכניות שהוא בנה לעצמו להתחזק ולהוסיף בתורה ותפילה, הכל קורס לו כמגדל קלפים (על אף שגוף העבירה מה שלא יהיה הוא חמור מאד אך עיקר ה"ביזנעס" והרווחים של היצה"ר הם מהמשך...) וכאן נכנס הבע"ד ותופס את מידעינו בגרונו, ונותן לו להבין שחבל על המאמץ, ו"ממילא אתה שלי" חלילה, ואם ישמע לו - כאן הוא מידרדר ונופל עד שמגיע למצב קיצון, שאם הוא לא יתפוס את עצמו הוא עלול להגיע רחוק מאד רח"ל.

ועכשיו, שאני רוצה לחזור בתשובה, דבר ראשון אני צריך ללמוד את השטח, ולהבין מה הביא אותי למצבי הנוכחי, וכך אוכל לתקן את הבעיה בשורשה. ברגע שאוכל להישיר מבט מלא בזו מול היצה"ר, ולדעת להשתמש נכונה בכללי שעת הירידה, הרי שאפילו אם אגיע לשעת מצוקה אמיתית עדיין לא אשכח את הכללים בע"ה.

אנחנו לא מדברים כאן על הדרכה בנאלית לפני המראה כל שהיא, אלא על הדרכה העוסקת בחיי נפש ממש, שלך ושל חבריך!

בפרט שהכלל ידוע בינינו הוא שרוב ימי חיינו הם בירידה יותר מאשר בעליה, ואין דרך להגיע לעליה אם אין ירידה קודם, כך שאם לא נלמד את כללי המשחק ונדע להשתמש בהם בצורה נכונה, לא נגיע לשום מקום וחבל.

זו לא רק דרך תשובה הנוגעת לימי אלול הקדושים בלבד, זו דרך חיים נצחית ותמידית!

קח את זה לתשומת לבך ורכוש בזה בקיאות.

וכלשון מוהרנ"ת בסיום התורה: "ודקדק רבנו, זכרנו לברכה, וקרא ענין זה בלשון בקי, כי היא בקיאות גדול מאד מאד, שיזכה לידע ליגע עצמו ולטרח בעבודת ה' תמיד, ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבוה יותר, ואף-על-פי-כן אל יפול משום דבר, ואפלו אם יהיה איך שיהיה, חס ושלום, אף-על-פי-כן אל יפול בדעתו כלל, ויקיים: "ואציעה שאל הנך", כנ"ל"

חזק ואמץ וכתובה וחתימה טובה!

אני לא עוזב ויהי מה, וללמוד טוב את הכללים איך מתנהגים באופן של ירידה, גם עם הקבלות שקבלתי בתחילת חודש אלול לא נשאר מהם כמעט זכר, ומהברען הגדול שלמדתי סדרים שלמים עם תענית דיבור בתחילת החודש אני מגיע עכשיו ליו"ד אלול ואני בקושי מצליח לשמור על לימוד בהספק מינימאלי או אפילו יותר גרוע מזה, וגם אם קבלתי על עצמי חיזוק גדול בשמירת עיניים ואני תופס את עצמי באמצע החודש ששכחתי אי פעם שקבלתי על עצמי משהו בנדון, זה עדיין לא תירוץ לשחרר את המושכות לגמרי, אני צריך לשנן לעצמי שאני הבעל עגלה כאן ואני נושא באחריות על כל שאר הנוסעים מאחור, ואם אני משחרר את המושכות בירידה זה יגרום מיתה ודאית לכל יושבי העגלה, ולעומת זה אם אלך לפי הכללים של שעת חירום ישנם סיכויים גדולים להצלה,

במקום לצעוק אימאלא אני נוחת... אני נופל... אל תצעק ואל תאבד את הראש, (כ) צריך לצעוק בשדה בהתבודדות אך לא צעקה שמקורה באיבוד עשתונות, וההבדל בזה ידוע למשכיל). תשמור על קור רוח ותלך לפי הכללים, תחזיק חזק במושכות ותמשיך לנהל את העגלה בבטחה עד שתקבל שליטה מלאה ותחזור לדרך המלך.

טוב, אז הבנתי שצריך את הבקיות הזו לגבי העתיד כי אני הולך לקחת את עצמי לידיים בע"ה, אך מה זה קשור לעבר, אנחנו מדברים כאן על דרך תשובה, ותשובה פירושו לתקן את העבר ולמה הידיעה הזו תעזור לי לחזור בתשובה על העבר ?

גיוואלדיג, אכן שאלה במקומה, אך אתה עצמך כבר אמרת את התשובה לשאלה הבהירה, שתשובה פירושה לתקן את העבר, שים לב שבעיקר מה שאנו צריכים לתקן טמון בענין זה,

מוהרנ"ת אמר "דער פֿעל דְּבַר מֵאֲכָט אַ מַעֲנֵטְשׁ'ן זײַנדיגן, מײַנט ער נײַט אַזױ דַּעַם פֿאַם, ווייל ער ווייסט אַז מַעַן קען טאַן תְּשׁוּבָה, ער מײַנט נאַר דַּעַם אַראָפֿוואַרפֿן, ער וועט ווערן פֿי זײַ גַּעפֿאַלן - דַּאָס מײַנט ער אײַנאַנצן" (שיש"ק ח"ג קמ"ז) והיינו שהיצה"ר אינו רוצה את העבירה כשלעצמה כמו את המצב

לרדת אל תיבהל ואל תחשוב שגמרת את התפקיד כרגע, בדיוק להיפך, עכשיו מחכה לך תפקיד רציני ביותר, ואם לא תדע איך לעשות את זה בצורה נכונה אין לך אישור המראה.

שימו לב ליותר מזה: ב"ה, אנחנו משתדלים לשמור על העיניים. אבל בכל טיסה, לאחר ההמראה, יש את השלב שבו מראים לנו ומדריכים אותנו מה עושים אם שיש חלילה נחיתת חירום. היכן מונחות חגורות ההצלה והיכן יציאות החירום וכן הלאה. זאת אומרת, שאומרים לנו: תקשיב טוב, אתה הולך כרגע להמריא, אבל לפני זה תדע שצריך לדעת ידיעות בסיסיות מה עושים במקרה חירום, שבלי שתדע אותם אינך יכול להמריא.

אל תחשוב שהטיסה היא רק חוויה כלפי מעלה, ישנם מצבים שונים שזה לא בדיוק חוויה, יש כיווץ אוויר יש סערות שונות יש את שלב הנחיתה והשם ישמור יש גם מציאות של נחיתת חירום,

והם לא עומדים ואומרים לנו את כל זה רק להעשיר את הידע או כדי להפיג את השעמום....

כל זה נוצר כדי לחדד לנו ידיעה אחת ברורה, שגם אם חלילה יש מצב של ירידה ובעיקר בעת ירידה תלולה אשר אין ברירה רק לבצע נחיתת חירום, קיימים גם כללים וחוקים מה עושים בכגון דא, והעולם לא הפקר גם במצב שכזה, הכי גרוע הוא אם בעל עגלה מאבד שליטה בירידה תלולה ומשחרר את המושכות לגמרי, כי אם כבר ירידה אז עד הסוף, זה המצב הגרוע ביותר, זה האופן שבו אין סיכוי להציל משהו רח"ל, את הצלש"ים הגבוהים ביותר קבלו טייסים שגם בעת מצוקה שמרו על קור רוח ולא אבדו שליטה עד שהצליחו להנחית את המטוס בבטחה.

*

ומה כל זה אומר לנו שלפני שאנחנו יצאים לדרך אנחנו צריכים להיות מודעים היטב למה שמצפה לנו ומה יכול לקרות, וצריך לקחת הכל בחשבון עד מצבי קיצון ממש, אך בהחלטה נחושה שאת המושכות

שבת "נחפשה" - כהנה לשיב"ג

חבורות הבחורים - שיעור ג' - בית שמש

במוחש מה שאמר רביה"ק: "בליל שבת קודש שורה צמאון גדול להשי"ת".

בתוך כך השמיע הר"ר אליעזר קירשבוים דברים נפלאים בגודל מעלת האהבה לצדיק, כשהוא מרחיב בנועם אמריו כיצד היא האהבה אל הצדיק באמת, עד שנהיה אפויים בלבו של רביה"ק בכל זמן ובכל מחיר, כשהוא מטעים במעלת קימת חצות, אשר כמבואר בתורה ס"ז אז הוא הזמן המסוגל ביותר לחיפוש אור הצדיק.

בסיום הסעודה ישבו עוד מעט זמן בכיסופים וגעגועים לכבוד שב"ק, ותיכף התכוננו לברך ברכת המזון ולהודרו לחטוף תנומה קצרה לאגור כחות לעבודת הלילה.

*

בחצות הלילה התגברו כארי כל הבחורים החשובים שיח"ל, ויצאו אל עבר ציון רבי יוחנן הסנדלר, שם ישבנו לשורר ניגוני התעוררות המזכירים את האדם בתכליתו של העולם השפל והחומרי הזה, לאחר מכן עלינו יחד ליער שבמעלה ההר, והתפזרנו לשפוך שיח לפני ה'.

לאחר טבילת מקוה התאספנו במערת ציון הרשב"י בשיטבל האמצעי, לזמר זמירות הבוקר ולהתכונן לתפילת השחר.

תפילת שחרית של שב"ק נערכה ברוב התעוררות כראוי וכיאות לברסלב'ר חסידים, בכל כחות הגוף והנפש. ואחריה קריאת התורה ותפילת מוסף בנעימה.

מדי שבוע מתוככי תשע ישיבות קדושות בעיר בי"ש ואף מחוצה לה, ואתנו יחד ראשי החבורות שליט"א, וחברי הנהלת "מורשת הנחל" ה"ה הרה"ח ר' ראובן שיף והר"ר ר' אליעזר קירשבוים שליט"א.

בספסופה עצרנו לטבילה במעיין הנובע מים חיים כהנה נפלאה לקראת השבת העומדת לפתחינו.

בהגיענו לאכסניא ולאחר שעזרו לסדר את הציוד ומאכלי השבת, התיישבנו יחד ל"טועמיה" כיז המלך.

*

לאחר תפילת המנחה של ערב שבת קודש בהתלהבות עצומה, נשא דברי פתיחה ראש החבורה המסור הר"ר אברהם יואל דורנבלט שליט"א, שהרחיב בדיבורו על נחיצות השבת, שכולה יסוב על עבודת "חיפוש הצדיק" ואיך נוכל להמשיך לחיות באורו הנח והזך של רביה"ק גם כאשר נעלה לשיב"ג, שאז נערמים קשיים מסויימים על דבר זה לעומת שנות הישיב"ק.

לאחמ"כ התפללנו קבלת שבת ותפילת מעריב, כמעט בהתפשטות הגשמיות, עם חיות והודאה על נועם חלקינו וגורלינו. ולסיום רקדנו יחד עד שמרוב שמחה לא היה ביכולת להפסיק לרקוד למשך זמן רב.

בסעודת שב"ק עם מיטב המאכלים והמעדנים, שהוכנו ברוב עמל ויגיעה ע"י פעילי הקודש המסורים, ישבנו באהבת חברים נפלאה, ובעת הזמירות הרגשנו

שבת מרוממת עברה על בחורי שיעור ג' בי"ש, בסימן "כהנה לשיבה גדולה", שנערכה באתרא קדישא מירון, בהשתתפות ראשי החבורות שיח"ל.

להלן מתוך הרגשי הלב של אחד המשתתפים, עם שינויי עריכה מתבקשים.

א שבת מיטן רעבין

ביי רבי שמעון

השבת המרוממות הזו לא התחילה בעת שעלינו על האוטובוס... כי אם הרבה לפני כן - עוד מתחילת השנה, אז היינו כולנו מלאים ברצונות וכיסופים חזקים, לזכות להמשיך עלינו את האור של רביה"ק ע"י שנחזיק עצמינו יחד ונתועד בשבת התאחדות.

אבל כמו כל דבר שבקדושה שנערמים אין ספור מניעות, גם כאן, מחמת סיבות שונות נדחתה שבת ההתאחדות מחודש לחודש ומראשית השנה עד לאחריתה, עד שזכינו לה בסייעתא דשמיא מרובה, בשבת חזון - פרשת דברים העעל"ט.

ובמבט לאחור, דומני שהיה כדאי כל הציפיה והביקוש לשבת הזו, כי במשך כל השנה כולה זכינו להתעלות מדרגא לדרגא עוד ועוד ב"ה.

*

ובכן, ניגש לסידורו של שבת.

ביום השישי יצאנו כל בני החבורה הק' המונים קרוב ל-40 בחורים, המתקבצים

היה קשה מאד להפסיק את ההתעוררות, אולם הזמן קצר והמלאכה מרובה. כעת ניגש הרה"ח ר' ראובן שיף שליט"א לשאת את "משא השבת".

פתח את דבריו בתורה קי"א בו מגלה רביה"ק את גדולתו של ראש בני ישראל, כי כל השלימות של כל דבר והחיות של כל העולם הכל הוא מכח הצדיק - הוא ניהו רביה"ק, ומחמת כן צריכים לזכור אזהרתו של רביה"ק: "סמכו על כוחי", וכך הרחיב בנועם אמריו קרוב לשעה וחצי, כשהוא מסדר את הדברים לעובדא ולמעשה, כיצד יכול כל בחור לארוז' את הכלים שקיבל במשך השנים בחבורות הבחורים בשיב"ק לקראת המשך דרכו בחיים כשהוא בעצמו ישא בשעטומ"צ ויעמיד את ביתו על יסודות האמונה ברביה"ק ותלמידיו, לטוב לנו כל הימים.

לסיום יצאנו בריקודים נלהבים קרוב ל-20 דקות, "אשרינו שזכינו להתקרב לרבינו" אשרינו!

*

לאחר תפילת מעריב במתינות והתלהבות כראוי ל"ברסלב'ר מנין", התיישבנו לסעודת מלוה מלכה לכבוד הילולת האריה"ק.

עקב השעה שנתאחרה הזדרזנו ביתר שאת כדי שנוכל לצאת להשתטח על ציונו הק' בעיר צפת. שם התפללנו יחד על הכלל ועל הפרט. ומשם חזרנו לביתינו מלאים וגדושים באוצרות שלא יסולאו בפז. אשרינו.

לתפילת המנחה בשעה מוקדמת למדי, כדי שנספיק לערוך סעודה שלישית ביישוב הדעת ובאריכות נועם כראוי וכיאות.

סעודת רעווא דרעווין - - - איה שוקל ואיה סופר לתאר את המעמד המרומם... לאחר שניגנו את סדר הזמירות כנהוג, החלו לשורר ניגוני התעוררות ודביקות, וכך

עברנו מניגון לניגון, כשההתלהבות עולה רקיעים ומעוררות רצונות וכיסופים לקל חי אה! "וואס דארט האט זיך געטאהן!".

ותיכף לאחר התפילה נערכה סעודת עתיקא קדישא בכיסופים וגעגועים, בתוך כך נשא דברים ראש החבורה הר"ר אלימלך חשין שליט"א שהרחיב בנועם אמריו על מה שאומר רביה"ק כי כשאדם נכנס לעבודת ה' אזי הדרך שמראין לו התרחקות, כי כך הוא בכל דבר שבקדושה, כשהוא מרחיב את הדיבור עם עצות יקרות לעובדא ולמעשה כיצד להתגבר על מניעות המח והלב ולהישאר איתן על עמדו לנצח, בכחו של הזקן דקדושה.

*

לאחר שקיימו "שינה בשבת תענוג" וכפי שהמליצו אנ"ש "מתוקה שנת העובד", נערכה בשעת הצהריים "רב שיח - פאנל" מיוחד במינו, בו הועלו שאלות והתלבטויות העומדות על הפרק אצל בחורי החמד לקראת עלייתם לשיב"ג, וכיצד ניתן להמשיך את החיות והשאיפות שיש לכל בחור להמשך דרכו בחיים.

למשך שעתיים שלימות ישבו הבחורים ושתו בצמא תשובותיהם הקולחות בנעימות מפי ראשי החבורות הר"ר ראובן שיף, הר"ר אלימלך חשין והר"ר אברהם יואל דורנבלט, כאשר לצד העונג שבת הרוחני שקנו בכל תשובה והבהרה זכה ומאירה, התענגו בעונג שבת ובהשלמת מאה ברכות על מטעמים כמה מינים, פירות ומזונות לכבוד שב"ק.

לאחר מכן פנו הבחורים כל אחד לענייניו, אם להשלים את חוק לימודיו או לשפוך שיח על ציון הרשב"י וכן הלאה. ושוב הזדרזו

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

להולדת בנים

הר"ד יצחק קירשנבויס - ב"ש
הר"ד שמעון קעניג - ב"ב
הר"ד אהרן ליב רוזנפלד - ב"ב
הר"ד יהודה שטרנפלד - י"ם
הר"ד שמעון ברח"ז שפירא - י"ם

הר"ד נחמן בר"ג חשין - ב"ש
הר"ד נתן חשין - י"ם
הר"ד יום טוב חשין - ב"ש
הר"ד שמעון דוב ליברמנט - ב"ש
הר"ד נתן קוסטנטינר - ב"ש

הר"ד נחמן בריינס - ב"ש
הר"ד יוסף שמעון ברנס - ב"ש
הר"ד מנחם אברהם גולדשיין - י"ם
הר"ד נחמן גלינסקי - ב"ש
הר"ד נתן ברוך דורנבלט - י"ם

להולדת הבנות

הר"ד נתנאל רובר - ב"ש
הר"ד מנחם שילר - י"ם
הר"ד ישראל יעקב שפירא - י"ם
הר"ד נפתלי ברי"י שפירא - ביתר

הר"ד משה ליב פלטינק - י"ם
הר"ד אורי פרידברג - ב"ש
הר"ד שמחה פרלשטיין - ב"ש
הר"ד אברהם צוקר - י"ם
הר"ד יוסף קדיש קלצקי - י"ם

הר"ד שמואל מאיר אנשין - ב"ש
הר"ד שמואל גלבך - ב"ש
הר"ד משה עזריאל הרשור - י"ם
הר"ד אהרן לויפער - ב"ש
הר"ד אברהם שמואל סומר - ב"ש

להיננס בניהם לעול המצוות

הר"ד נתן שיין - י"ם

הר"ד נפתלי הרשקוביץ - י"ם
הר"ד דוד פונקל - ב"ש

הר"ד שמואל שלמה בלויא - י"ם
הר"ד מודכי יהושע דזשינסקי - ב"ש

לנישואי צאצאיהם

הר"ד ישראל נחמן רוזנבלט - ב"ש
הר"ד אברהם זאב שפירא - י"ם
הר"ד נחמן יצחק שפירא - ב"ש
הר"ד שלמה יצחק שפירא - ב"ש
הר"ד נתנאל תפילנסקי - י"ם

הר"ד ברוך טנצמן - ב"ש
הר"ד אפרים פישל כהן - ב"ש
הר"ד דוד נברוצקי - ב"ש
הר"ד שמעון קירשנבויס - ב"ש
הר"ד נחמן קלצקי - י"ם
הר"ד משה קנלסקי - י"ם

הר"ד נתן נחמיה אנשין - ב"ש
הר"ד אברהם דוד אנשין - ב"ש
הר"ד מאיר גולדמן - ב"ש
הר"ד יעקב שמחה גלבך - ב"ב
הר"ד נתן וייספיש - ב"ש
הר"ד יום טוב חשין - ב"ש

לאירוסי צאצאיהם

הר"ד נחמן קוסטנטינר - ב"ש
הר"ד אברהם שמואל קורנבליט - ב"ש
הר"ד נחמן קלצקי - י"ם
הר"ד יוסף קנפלמכר - י"ם
הר"ד יחזקאל ראטמאן - י"ם

הר"ד צורי נימני - ב"ב
הר"ד אפרים פורטנוי - י"ם
הר"ד נתן פישר - י"ם
הר"ד אלכסנדר פראנק - ב"ש
הר"ד נתן פראנק - ב"ש

הר"ד שמואל שלמה בלויא - י"ם
הר"ד דוד ברגשטיין - ב"ש
הר"ד הרה"ג בצלאל גלינסקי - י"ם
הר"ד שמואל הורביץ - ב"ש
הר"ד שלום מייקוף - ב"ב

לנישואיהם

הר"ד נחום יצחק שמעון רוזנבלט - י"ם
הר"ד חיים תפילנסקי - ב"ש

הר"ד יהודה ליב קלצקי - ב"ש
הר"ד נתן קנלסקי - י"ם

הר"ד ישראל יוסף גלבך - ב"ב
הר"ד נתן חשין - ב"ש

יה"ר שיזכו לרוות מלא חפניים נחת דקדושה מכל יו"ח בדרכי הסלולה של רביה"ק המסוּוּה לנו מדור דור, לגדלם ולחנכם לתורה ולחופה ולמעש"ט, לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה והיראה לתפארת כרם בית ישראל ולתפארת שם רביה"ק, מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא בכל מעשי ידהם אמן

